

Έλεος Ελαίας*

Έγχειρες τα κλαδιά σου
και έκρυψες το φόβο μου
απ' τ' αδιάκριτα βλέμματα.
Ευλογημένη!
Το δάκρυ σου,
βάλσαμο στην πληγή
που μ' άφησε ...

Χρυσόστομος Γελαγώτης

Ελιά Liverani

Φωτογραφία Κώστα Σταμούλη

*Ο ποιητής από τη Μυτιλήνη ευαισθητοποιήθηκε!
Η αναισθησία των «υπευθύνων» της Χίου που θα φθάσει;
(Διαβάστε στη σελίδα 18)

Του κόσμου οι τρανοί λαοί

Ελάτε εσείς του κόσμου οι τρανοί,
βαδίστε σε παρέλαση μεγάλη.
Πίσω ακολουθούνε οι φτωχοί.
Είν' ένας θρίαμβος. Σηκώστε το κεφάλι.

Το μάτι σας χόρτασε προσφυγιά
και αίμα κι ένα δάκρυ πονεμένο.
Και λέτε εσείς θα δώσετε γιατρεία.
Ω, ένα κίβδηλο χρυσάφι λερωμένο!

Ελάτε εσείς μεγάλοι και τρανοί,
το χώμα κι οι ουρανοί όλοι δικοί σας.
Πού είν' ο θεός σε τούτη δω τη γη;
Και κυβερνά κατά τη βούληση σας!

«Άνθη Λυκίσκου» Ειρήνη Νικολάκη-Καλαμάρη

Τώρα που άλλαξε ο καιρός

Τώρα που άλλαξε ο καιρός
έπιασε να πονεί
εκείνη η άστιπτη πληγή
στα στήθια.
Μια ιστορία μου θύμισε παλιά
που 'χει γραφτεί
σε κάποια παραμύθια.

«Άνθη Λυκίσκου» Ειρήνη Νικολάκη-Καλαμάρη

**Πολιτιστικός, Επιμορφωτικός, Εκδοτικός
Οργανισμός Δαφνώνα Χίου**

Περιοδικό

ΔΑΦΝΗ

Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρία

*

Τεύχος 19, Ιανουάριος 2008

*

ISSN: 1108-9016

*

www.dafninet.gr

E-mail: info@dafninet.gr

*

**Υπεύθυνος έκδοσης,
σύνταξη, σελιδοποίηση,
εκτύπωση, επικοινωνία, Copyright,
Βαγγέλης Ρουφάκης
Δαφνώνας, Χίος 82100**

*

Τηλέφωνο-Φαξ: (22710) 78-353

Κινητό: 6942 026026

E-mail: vroufak@otenet.gr

Ας έρθει μπόρα

Ας χειμωνιάσει, ας αστράψει ο ουρανός,
ας έρθει από κάπου καταγίδα.
Το στεγνό χώμα ας ρουφήξει το νερό
μήπως φυτρώσει ξεχασμένη μια ελπίδα.

Θύελλα να ξεσπάσει. Κεραυνός
να κάψει τα αγριόχορτα. Θεριέψαν.
Σκεπάσαν τ' όνειρο. Εχάθη ο λυτρωμός
πηγής τ' ακοίμητα νερά στερέψαν.

Αν βγει μετά ο ήλιος κι η χαρά,
φώναξε εσύ, για ν' ακουστεί η φωνή σου.
Αχ, μη στη μπόρα εσώπασε με μιας;
Φτωχό κορμί ακλούθα με, μη χάσεις την ψυχή σου.

«Άνθη Λυκίσκου» Ειρήνη Νικολάκη-Καλαμάρη

Κάτι... σα διακήρυξη*

Δε ξέρω τι κάναν οι άλλοι,
αλλά Εμείς, κάτοικοι της Αιολικής Λέσβου,
οι σύγχρονοι του Πέτρουλα
και των αγώνων του ένα, ένα, τέσσερα,
οι ανώνυμοι εκείνης της Παρασκευής
ως την επέλαση της Ερπύστριας,
ακόμα, ακόμα και της Γένοβας οι προσκυνητές,
Εμείς που έρμαια της Ιστορίας δεν εμφανιστήκαμε
ποτέ

σαν επιταγές επί τη εμφανίσει,
σήμερα, παρασυρμένοι με αγαπημένες
σε γλυκανάλατες πανσέληνες νύχτες
στα βότσαλα της Εφταλούς
και της Ερεσός τις παραλίες
αποστασιοποιημένοι τάχα
απ' του λαού τα πάθη και τα δρώμενα,
νάμαστε τώρα υπόδικοι
στην ίδια μας τη συνείδηση.
Ο ρατσισμός, ο φασισμός, το αυγό του φιδιού
κι εμείς, ήμαρτον Ιστορία
στα **Λουτρά δεν προλάβαμε**.

*Με αφορμή ένα αιματηρό επεισόδιο σε νυχτερινό κέντρο της περιοχής μεταξύ Ελλήνων και οικονομικών μεταναστών τον Αύγουστο του 2001, οι κάτοικοι των Λουτρών Λέσβου, παρασύρθηκαν σε ένα άτυπο πογκρόμ, θα λέγαμε, εναντίον των οικονομικών μεταναστών της περιοχής τους, πογκρόμ που όπως ήταν φυσικό, ευαισθητοποίησε τους πνευματικούς ανθρώπους του νησιού και φωνές σαν κι αυτή προσπάθησαν να λειτουργήσουν, τουλάχιστον, αποτρεπτικά.

Χρυσόστομος Γελαγώτης
(<http://www.istoselides.gr/trips/article.php?sid=439>)

Κάλαντα, παινέματα κι ευχές...

Στο νησί μας τη Χίο από πολύ παλιά, τα επίκαιρα και ενίοτε τα σατυρικά κάλαντα ήταν... παράδοση. Τα παινέματα που συνήθως «χάιδευαν αυτιά» για να αποσπάσουν μεγάλο μπαξίσι, σε κάποιες περιπτώσεις ήταν καυστικά. Έστειλαν έτσι μηνυματά έμμεσα, ακίνδυνα, ικανοποιώντας σε δύσκολους καιρούς το κοινό αίσθημα.

Εμείς που μπαξίσι δεν περιμένουμε ούτε θέλουμε, μετά από ένα μικρό παράδειγμα που παραθέτουμε, συνεχίζουμε με τα... δικά μας.

Έτσι περίπου άρχιζαν τα παινέματα τότε:

*Εσόν αφέντη πρέπει σου
καρέκλα καρυδένια
για ν' ακουμπά η ράχη σου
η μαργαριταρένια...*

Έτσι θ' αρχίσουμε κι εμείς από τον Πρωθυπουργό μας (εξαιρούμε τον Αρχιεπίσκοπο και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας), που προεκλογικά μας τρέλανε στις υποσχέσεις και τα ψέματα που αν η μύτη του μεγάλωνε...

*Εσόν αφέντη πρέπει σου
μία μεγάλη μύτη
απ' την Αθήνα μακριά,
ως τη Θεσσαλονίκη...*

Στον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών που μαζί με τον Υπουργό Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, «μαγειρεύουν» τις περικοπές των μισθών και των συντάξεων:

*Εσάς αφέντες πρέπει σας
στο ξύλο να σας πιάσουν
να σας χτυπούν, να σας χτυπούν
ώσπου να σας ρημάξουν...*

Στον Αρχηγό της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης που πάλεψε να «φάει» τον Ευάγγελο Βενιζέλο:

*Εσόν Γιωργάκη σου 'μελλε
να φας το Βενιζέλο
να το χωνέψεις δε μπορείς
κι είντα να πω, δε ξέρω...*

Να φύγουμε όμως από την Αθήνα και τους πολιτικούς μας κι ας έλθουμε στη Χίο τη μυροβόλο που κάποιοι, στόχο ζωής τους έβαλαν να την κάνουν βρωμοβόλο ουσιαστικά και μεταφορικά. Αν δεν το πιστεύετε ρίξτε μια ματιά στις σελίδες 14-15, διαβάστε το Περιοδικό και θα δείτε πόσο δίκιο έχω. Από τους Δήμους που συγκεντρώνουν, λιγότερα από τα μισά σκουπίδια και λύματα, ως τους πολίτες, που έκαναν ολόκληρο το νησί χωματερή

Στον κυβερνητικό βουλευτή κύριο Κοσμίδη δε θα γράψω γιατί είναι καινούργιος και δεν διαθέτω «στοιχεία». Στη βουλευτή της αντιπολίτευσης κυρία Τσουρή δε γράφω γιατί φοβούμαι πως θα μου κόψει το... καλησπέρα(!).

Στο Νομάρχη θα γράψω αλλά μη με παρεξηγήσετε και μη βιασθείτε να με κρίνετε πριν διαβάσετε τις σελίδες 12 και 18.

*Ποιος είναι πάνω από σε
μέσα στη Νομαρχία
που κουμαντάρει και εμάς,
μας γράφει στα... αρχεία;*

Στο Δήμαρχο και τους λοιπούς υπευθύνους του Δήμου Χίου, αντί για παίνεμα, προτιμήσαμε τον κλασικό Άγιο Βασίλη σε δική μας έκδοση:

*Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά
ψιλή μου δεντρολιβανιά
κι αρχή καλός μας χρόνος
και να μη μας πιάσει πόνος.
Αφού δεν κάνουνε ΧΥΤΑ
μόνο σκουπίδια και σ...*

*κι όλο πιο πολύ βρωμίζουν
το νερό που μας ποτίζουν...*
Τους άλλους Δημάρχους τους αφήνω, για να δούμε ποιιο θα γλιτώσουν απ' τα δόντια του Καποδίστρια 2. Στο Δήμαρχο Καμποχώρων μόνο γράφω δυο λόγια:

*Εσόν Μανώλη πρέπει σου
πιπέρι να σου φέρουν
στη γλώσσα να σου βάλουνε.
Ψέματα λες, το ξέρουν...*

Στους υπευθύνους του Πολιτιστικού Συλλόγου του Δαφνώνα Χίου (κάτι σα... συμβουλή):

*Παλεύετε για το χωριό
ολόκληρο το χρόνο,
μα... γίνεται «πολιτισμός»
με πανηγύρια μόνο;*

Κλείνω το πρωτοχρονιατικό αυτό σημείωμα αφιερώνοντας σε όλους σας την κάρτα του Δημήτρη Μελαχροινούδη (με μαύρα τότε μαλλιά και γένια), με το «Μαριγώ» και τις ευχές, που έκλεψα από το αρχείο του. Ζητώ συγνώμη γι' αυτό κι εύχομαι ολόψυχα σ' εκείνον και σε σας, χρόνια πολλά κι ευτυχισμένα, με αγάπη.

*Σ' όλη τη γη ευχόμαστε
να έχουμε ειρήνη
και για τους αναγνώστες μας
υγεία και γαλήνη...*

Βαγγέλης Ρουφάκης

«Δάφνη» Ιανουάριος 2008

Σαν παραμύθι Χριστουγεννιάτικο...

Σ' εσένα αφήνω το μυαλό, τη σκέψη μου να τρέξει και τούτα τα Χριστούγεννα μικρό εγκλωβισμένο¹ Κυπριόπουλο στα άγια χώματα της Καρπασίας. Στους ίδιους δρόμους περπατώ στις ίδιες τις πλατείες σεργιανίζω και ανηφορίζοντας νοσταλγικά το γραφικό σχολειό² μας αντικρίζω. Μεσ' την θολούρα του ματιού που πάλι η ανάμνηση μου φέρνει, έρχεται η εικόνα του η παλιά που αμέτρητες φορές κι εγώ, την είχα αντικρίσει.

Τα καλοκαίρια τα ζεστά, στεκόταν ήσυχο κι αρχοντικό ψηλά στο λόφο, καρτερικά χωμένο στη σιωπή του. Η προσμονή φωνής παιδιών τρεχαλητών και γέλιου, ήταν κρυμμένη ολόγυρα. (Μεσ' σ' ένα κίονα νεοκλασικό και στις πετρόχτιστες γωνίες του, έκρυσνα κάποτε κι εγώ τα όνειρα μου). Φωλιές πουλιών και τιτιβίσματα στην σκιερή αυλή του που πλούσια την σκέπαζαν αμέτρητες λεπτές πευκοβελόνες.

Κι ερχόταν το φθινόπωρο και τότε έλαμπε από πάστρα. Ασβεστωμένος ο περίγυρος στα όμορφα παρτέρια. Ο κήπος ολάνθιστος! Τόσα χρυσάνθεμα! Από παντού ξεφύτρωναν «ποδιές καρό», σε άσπρο με γκρι αλατζαδένιες και προσωπάκια ανέμελα, χαρούμενα και γελαστά, παιδιά ευτυχισμένα. Το πρωτοβρόχι τα βρισκε στο ξέφωτο. Οι πρώτες στάλες έπεφταν σε κεφαλάκια παιδικά, σε φιόγκους και κορδέλες κι ύστερα ακούμπαν τη γη. Χοροπηδούσαν όλα μαζί κι ύστερα τραγουδούσαν έτσι ακριβώς όπως τραγουδάγε και κάποτε η γιαγιά τους.

«Βρέχει χιονίζει τα μάρμαρα ποτίζει,
ο γάτος μαγειρεύει, ο ποντικός χορεύει
κι η μύγα μαντατεύει ...».

Νωρίς οι λόφοι γέμιζαν κυκλάμινα. Σε χίλια χρώματα παντού οι ανεμώνες. Εκεί όπου μαζεύαμε τα σκίνα³ την ίδια εποχή, για να αποξηραθούν και να τα βάλει η μάνα μας στο πάνινο σακούλι, να φυλαχτούν σαν θησαυρός για κάθε γιορτινό τραπέζι και χαρά μας. Σε κάθε σπιτικό, λίγο πριν τα Χριστούγεννα θα ετοιμάζαν τα χοιρινά για τις γιο-

1 Στο κατεχόμενο Ριζοκάρπασσο της επαρχίας Αμμοχώστου λειτουργεί Ελληνικό Σχολείο στο οποίο φοιτούν 8 παιδιά στο Νηπιαγωγείο, 19 στο Δημοτικό και 25 στο Γυμνάσιο. Για την συνέχεια της φοίτησής τους στο Λύκειο έρχονται στην ελεύθερη Κύπρο.

2 Τα δύο δημοτικά σχολεία του Ριζοκαρπάσσου είναι οικοδομήματα νεοκλασικής εξάιρετης κατασκευής, ψηλά σε λόφο μέσα σε πεύκα πανύψηλα. Σήμερα στεγάζονται εκεί Νηπιαγωγείο, Δημοτικό και Γυμνάσιο. Το Γυμνάσιο - Λύκειο «Δάφνη» Ιανουάριος 2008

ρτές μα και για τον χειμώνα που θα ακολουθούσε. Μια συνταγή παλιά παραδοσιακή στο ζύμωμα για τα λουκάνικα εκτός από τα άλλα, μπαχαρικά, κρασί, το ξίδι, την κανέλα, θέλει και σκίνο μπόλικο για να το αρωματίσει και να το κάνει αλλιώτικο! Νωπά παρακαλούσαμε την μάνα να μας ψήσει όταν ακόμα εκείνα έσταζαν, σαν ήταν κρεμασμένα. Μας τρέλαινε η μυρωδιά και αποζητούσαμε την γνώριμη κι αγαπημένη γεύση.

Κι όσο ο καιρός πλησίαζε στο «Πάσχα των γεννιών» τόσο οι μυρωδιές έδιναν κι έπαιρναν. Κουλούρια και χριστόψωμα, με μέγλεπη, μαστίχα και σουσάμι. Ψώνια και δώρα και ευχές, καμπαναριά χτυπούσανε χαρμόσυνα, τους χριστιανούς, σε λειτουργία καλούσαν.

Τόση χαρά για τα Χριστούγεννα δεν έχω ξαναπάρει από τότε! Πρόβες συνέχεια στο σχολειό μες το μικρό μας θεατράκι. Δέντρα χριστουγεννιάτικα σε κάθε τάξη. Τραγούδια, για του Χριστού την γέννηση! Γεννιόταν κάθε χρόνο ο Χριστός μεσ' την καρδιά μας!

Το δρόμο πήραμε της προσφυγιάς και θεατές βρεθήκαμε στις ρίζες και στην γη μας. Και συ τον ρόλο ανάλαβες ενός παιδιού εγκλωβισμένου για να παίζεις, σε μια επόμενη σκηνή, στο θέατρο του παραλόγου που έχει τίτλο, «Εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο».

Σε σκέφτομαι και νιώθω δέος. Τόσο μικρό, να στέκεις φαροφύλακας του Ελληνισμού! Το δάκρυ ξαναθόλωσε απόψε την ματιά μου. Δεν ξέρω αλήθεια πως περνάς. Οι μέρες σου κι οι νύχτες πως κυλάνε. Πόσο πικρό είναι το ψωμί, με δάκρυα σαν είναι ζυμωμένο! Χριστούγεννα μεσ' τη σκλαβιά πως νιώθεις;

Ξέρω μόνο πως καρτερείς, τα αδέρφια⁴ σου να σφίξεις σε μια μεγάλη αγκαλιά και να ρθει εκείνη η ώρα, να αναστηθεί ο τόπος μας και συ να διηγείσαι και τα τριάντα τρία μαύρα χρόνια που έφυγαν σαν να 'ταν ιστορία πολύ παλιά, σαν ένα παραμύθι των Χριστουγέννων...

που σήμερα λειτουργεί σαν Τούρκικο σχολείο είναι παράδειγμα προς μίμηση κτιριακού σχολικού συγκροτήματος.

3 Τα σποράκια του άγριου σκίνου που είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της χλωρίδας της περιοχής, χρησιμοποιείται στην Καρπασίτικη κουζίνα ιδιαίτερα και αρωματίζει φαγητά, πίτες και ψωμιά.

4 Οι οικογένειες των εγκλωβισμένων έχουν δικαίωμα να σμίγουν κάθε Χριστούγεννα.

Μάρο Ματθαίου

Στρατηγική de facto: «Μαθήματα Ελευθερίας»

«Αλτρουισμός» και επανα-λειτουργία του Γυμνασίου Ριζοκάρπασου. Από τα νεκροταφεία στα σχολεία, από τους νεκρούς στους ζωντανούς, στα παιδιά...

Κοιτάζουμε τους νεκρούς πρώτα, αλλά έχει σημασία να κοιτάξουμε και το μέλλον μας. Δεν πρέπει πια να υπάρχει στην Κύπρο μόνο το σύνθημα «δεν ξεχνώ», αλλά και «δεν ξεχνώ το μέλλον». Με το άνοιγμα των οδοφραγμάτων δεν μπορείς πια να λες απλώς «ξέρεις, εγώ έκλαψα τα δάκρυα της ζωής μου γι' αυτό το θέμα». Σημασία έχει τι κάνεις τώρα. Τώρα είμαστε υπεύθυνοι. Μιλούσαμε για τα νεκροταφεία, υπάρχουν όμως και οι εκκλησίες. Δεν μπορείς τώρα να λες ότι η εκκλησία είναι ανοικτή στους ανέμους και βρέχει πάνω στις τοιχογραφίες και δεν σε νοιάζει. Τώρα για το Ριζοκάρπασο, ξέρουμε τι έγινε στην Αγία Τριάδα με την Ελένη Φωκά και το σχολείο που έκλεισαν οι Τούρκοι το '97. Τώρα δεν υπάρχουν πια νέοι - σε αυτό αναφέρομαι με το ποίημα «Τα ζωντανά νεκροταφεία». Ξέρουμε λοιπόν ποιο θα είναι το μέλλον στο Ριζοκάρπασο. Δεν το θέλουμε αυτό το μέλλον. Αυτό το μέλλον ανήκει πια στο παρελθόν. Στο Ριζοκάρπασο υπάρχουν ακόμα παιδιά.

-Πόσα όμως, θα σου πει κάποιος. Αξίζει να μείνουν αυτά τα δύο παιδιά εκεί...

Τώρα δεν είναι μόνο δύο. Έχουν γίνει εννέα! Βλέποντας ότι μια ομάδα από 14 καθηγητές πηγαίνουν καθημερινώς για να κάνουν μαθήματα, σου λένε γιατί να μην πάω κι εγώ, γιατί να μην μείνω. Και όχι μόνο ήρθαν, αλλά θα έρθουν κι άλλοι και υπάρχουν και μεγαλύτεροι που ήταν στο Λύκειο και παρακολουθούν μερικά μαθήματα, όπως γαλλικά, που δεν είχαν κάνει. Άρα η ομάδα εμπλουτίζεται συνεχώς και έχει ήδη αρχίσει η αντίστροφη μέτρηση. Δηλ. οι Τούρκοι προσπάθησαν να τους κάνουν να φύγουν όλοι, και εμείς, κρατώντας δύο παιδιά με αυτήν την ομάδα καθηγητών, αναγκάσαμε κι άλλους να επιστρέψουν. Αυτή είναι στρατηγική de facto. Θεωρούμε ότι το Γυμνάσιο θα αρχίσει να λειτουργεί και επίσημα σε λίγους μήνες. Μόνο που το παιδί δεν μπορεί να περιμένει την πολιτική χρονιά, πρέπει να κοιτάζει τη σχολική. Εμείς δημιουργούμε αυτόν τον κρίκο. Το σημαντικό είναι ότι το γυμνάσιο δεν λειτουργεί από το '75 και τώρα, αν καταφέρουμε αυτήν την προσπάθεια, τα παιδιά θα λένε «εγώ τελείωσα το γυμνάσιο στο Ριζοκάρπασο και έχω το δίπλωμα». Το Υπουργείο Παιδείας έχει ήδη δεχτεί ότι αυτό είναι επίσημο δίπλωμα. Δεν είναι απλά βοηθητικά μαθήματα. Έχουν το ίδιο επίπεδο.

-Θα μπορούσε ίσως να σας κατηγορήσει κάποιος ότι, ενεργώντας χωρίς προηγούμενη έγκριση της κυβέρνησης και φέροντάς την προ τετελεσμένου γεγονότος, μπορεί να βλάψετε.

Υπάρχει όμως συντονισμός.

-Δηλαδή δεν ενεργείτε αυθαίρετα, αλλά απλώς παίρνει

την πρωτοβουλία το Ίδρυμα; Μπαίνει μπροστά το Ίδρυμα γιατί είναι ιδιωτικά μαθήματα, δεν μπορεί όμως να χορηγήσει επίσημο δίπλωμα ούτε να φέρει επιθεωρητή για να εξετάζει τα παιδιά κάθε μήνα. Αυτό είναι αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας, το οποίο δεν μπορούσε, ως κρατικό σύστημα, να κάνει τίποτε από μόνο του. Ο Ντενκτάς είχε απορρίψει το κρατικό Γυμνάσιο, είχε απορρίψει το ιδιωτικό Γυμνάσιο, όμως πάντοτε προφορικά. Εμείς αυτό χρησιμοποιούμε. Στο τέλος της χρονιάς μπορεί να πει αυτές είναι ερμηνείες δικές σας, εγώ δεν έστειλα κάτι γραπτό που να σας απαγορεύω το γυμνάσιο. Εφόσον δεν το απαγορεύεις, το κάνουμε. Λειτουργούμε λοιπόν σε ένα διακριτικό πλαίσιο που δεν είναι μυστικό, διότι ξέρουμε ότι αυτοί ξέρουν ότι το κάνουμε και εμείς κάνουμε σαν να μην ξέρουμε ότι το ξέρουν. Απλώς δεν πας στο Ριζοκάρπασο και να φωνάζεις παντού είναι η ώρα του μαθήματος. Για να καταλάβεις, σε κάποια φάση κάναμε το μάθημα και στην αυλή ο τούρκος αστυνόμος μιλούσε με τους γονείς χωρίς επίσημα να ξέρει ότι είχε μάθημα δίπλα. Και εδώ είναι η διαφορά. Πολλοί προσπαθούν να κάνουν ενέργειες για το γυμνάσιο στην Ε.Ε. και λένε εμείς θα το πολεμήσουμε κ.λπ. Όταν όμως πας να δεις τη γιαγιά εκεί πέρα και της λες «ξέρεις, εμείς το παλεύουμε στην Ε.Ε.» δεν σημαίνει τίποτε γι' αυτήν. Ενώ όταν βλέπει καθηγητές να πηγαίνουν για να κάνουν μάθημα στα μωρά, η γιαγιά καθαρίζει γρήγορα το δωμάτιο μόλις φάμε για ν' αρχίσει το μάθημα πιο γρήγορα. Και η γιαγιά μένει εκεί και παρακολουθεί και κλαίει την ώρα που το παιδί κάνει μάθημα, γιατί είναι η μνήμη της.

-Επιβεβαιώνεις με όλα αυτά ότι δίνεις στους ανθρώπους. Τελικά «κερδίζεις» κι εσύ κάτι;

-Όχι, νομίζω ότι δεν κερδίζω. Για μένα... χάνεις συνεχώς.

-Τι χάνεις;

Τη ζωή σου - με την έννοια ότι χάνεις τις τελευταίες σου στιγμές. Απλώς, προσφέροντας αυτές τις τελευταίες στιγμές, νιώθεις ότι κάνεις κάτι. Ούτως ή άλλως, νομίζω ότι σε αυτό το πλαίσιο λειτουργούμε με την προμηθεϊκή δομή. Να σ' το θέσω αλλιώς: Τι κέρδισε ο Προμηθέας;

-Ωραία, έδωσε μόνο, δεν πήρε. Έπρεπε να το κάνει;

-Νέοι Προμηθείς λοιπόν... Κάθε κοινωνία και οι Προμηθείς της...

Ναι. Εκεί που υπάρχει φωτιά, πρέπει να δημιουργήσεις φως, αλλά ζεις μέσα στη σκιά. Η σκιά είναι το μόνο πλαίσιο που σου επιτρέπει να βλέπεις το φως. Άρα ενεργοποιείσαι με την ιδέα του κεριού. Όταν ανάβεις ένα κερί, τι κερδίζει το κερί;

-Τον θάνατό του, φυσικά. Γι' αυτό πλάστηκε...

Γι' αυτό σου λέω, γεννιέσαι για να πεθάνεις. Συνεχώς το κερί προσπαθεί να δώσει φως, ζώντας τις τελευταίες του στιγμές. Γιατί δίνοντας φως είναι στη φύση του να λιώνει. Αλλά άμα δεν λιώσει, δεν θα υπάρχει φως.

<http://www.lygeros.org/Prosfyges/contentb3a3.html?id=110>

Ο Θάνατος του Παλαιολόγου

Απόσπασμα από βιβλίο του 1909

...Ἐνῶ ἡ φρούρα τῆς πόλεως μετὰ μεγίστης ἀνδρείας καὶ τόλμης ἀπέκρουε τὰ ἐφορμῶντα τῶν Τούρκων στίφη τῆς γενικῆς ἐφόδου καὶ ἤρχισεν ἤδη νὰ ὑπαυγάξῃ μικρὰ σωτηρίας ἐλπίς, πληγώνεται εἰς τὴν χεῖρα ὁ ἀρχηγὸς τῶν Γενουαίων Ἰωάννης Λόγγος Ἰουστινιανός, τὸν ὁποῖον ὁ Κωνσταντῖνος, ἰδίᾳ τιμῶν, εἶχε διορίσει προτοστάτωρα ἢτοι φρούραρχον τῆς πόλεως. Ὁ τοσαῦτα ἀνδρίας δείγματα προαποδειξάμενος Ἰουστινιανός, καταβληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐκ τῆς πληγῆς πόνου, ἀποδειλιᾷ, μικροφυχεῖ καὶ ἐν τοιαύτῃ κρισιμωτάτῃ στιγμῇ ἐγκαταλιπὼν τὴν θέσιν του φεύγει. Εἰς μάτην ἠγωνίσθη νὰ τὸν κρατήσῃ ὁ αὐτοκράτωρ. «Εἰς τὰς χεῖράς σου, λέγων, κρέματα ἢ πόλις· ἐπίστρεφον εἰς τὴν θέσιν σου». Ὁ Ἰουστινιανός φεύγει εἰς Γαλατᾶν καὶ ἡ φυγὴ αὕτη γενῶν τὴν ἀθυμίαν καὶ ταραχὴν. Οἱ ὑπ' αὐτὸν Γενουαῖοι, βλέποντες τὸν ἀρχηγὸν τῶν φεύγοντα, ταραττονται, καὶ ἀναχωροῦσιν. Οἱ δὲ Τούρκοι ὠφελούμενοι ἐκ τῆς συγχύσεως ταύτης, ὀρμήσαντες, εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν καὶ προσβάλλουσι κατὰ νότα τοὺς περὶ τὸν αὐτοκράτορα. Ἐπιθήρης τότε ὁ Κωνσταντῖνος ὀρμᾷ ἔφιππος κατὰ τοῦ εἰσωθουμένου Τουρκικοῦ σμήνου ὑπὸ μόνων παρακολουθούμενος τῶν ὑπασιπιστῶν του, οἵτινες καὶ αὐτοὶ πίπτουσι περὶ αὐτόν. Σωρὸς μέγας νεκρῶν ἔκειτο ἤδη ὑπὸ τὸ ξίφος του καὶ ἀφθονον τῶν ἀπίστων αἷμα ἔρρεεν ἐκ τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν του, ἀλλ' οἱ Τούρκοι, εἰσωθόμενοι πανταχόθεν, περιεκύκλωσαν αὐτόν. Ἀπαυδήσας τότε ἐκ τῆς πολλῆς σφαγῆς καὶ τοῦ κόπου στρέφει τὸ θολωμένον βλέμμα του περὶ ἑαυτὸν καὶ ἰδὼν τοὺς ὑπασιπιστάς του θνήσκοντας, φοβούμενος δὲ μὴ συλληφθῆ ζῶν, ἐξεφώνησεν ὁ αἰδιδιμος τὸ τελευταῖον ἐκεῖνο πικρὸν καὶ σπαραξικάρδιον λόγιον. «Οὐκ ἔστι τις Χριστιανός τοῦ λαβεῖν τὴν κεφαλὴν μου ἀπ' ἐμοῦ ; » Ταῦτα δὲ λέγων ἐπλήγη κατὰ πρόσωπον ὑπὸ τινος ἀζάπη· καὶ τοῦτον μὲν ἐφόνευσεν ὁ Κωνσταντῖνος, ἕτερος δὲ Τούρκος πλήξας ὀπισθεν ἐφόνευσεν αὐτόν, ἀγνοῶν τίς ἦν ὁ φονευθεὶς. Οὕτω λοιπὸν κατεστράφη ἡ χιλιετὴς Βυζαντινὴ Ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία καὶ ὁ τελευταῖος ἐνδοξότατος αὐτοκράτωρ ἡμῶν Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος ὁ Δραγάσης, ἐν ἡλικίᾳ τεσσαράκοντα ἑννέα ἐτῶν, τριῶν μηνῶν καὶ ἡμερῶν εἴκοσιν, ἔπεσε προμαχόμενος αὐτῆς τῇ 1453 ἔτει 29 Μαΐου ἡμέρᾳ Τρίτῃ περὶ τὴν ἑννάτην πρωϊνὴν ὥραν.

Ἡ ἀπαισία καὶ θλιβερὰ αὕτη ἡμέρα τῆς 29 Μαΐου εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν μεγάλων δεινῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μεγάλων ἐλπίδων ἡμῶν. Τὴν ἡμέραν ταύτην ὀφείλει πᾶς Ἕλληνα, πᾶς χριστιανὸς τῆς Ἀνατολῆς ὀρθόδοξος νὰ ἐνθυμῆται καὶ ἐτησίως νὰ ἐορτάξῃ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. Ἡ ἡμέρα αὕτη συνεκορύφωσε τὰ δεινὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἐπισφραγίσασα τὸν κολοφῶνα τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἐρημώσεως. Ἐκτοτε πλέον δὲν ἔμεινεν οὔτε ἅγιον ἀμίαντον, οὔτε ἱερὸν ἀβεβήλωτον, οὔτε καλὸν καὶ ἕσιον ἀδιάφθορον. Αἱ μοῦσαι, καταπτοηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ἀγρίου τρόμου τῆς Τουρκικῆς θηριωδίας καὶ φριξασαί, ἐγκατέλιπον ἐν βίᾳ τὰ προσφιλεῖ καὶ προαιώνια αὐτῶν τεμένη καὶ ἄλσῃ καὶ μετὰ δακρῶν ἀσπασθεῖσαι τὴν μητέρα αὐτῶν, τὴν τάλαιναν Ἑλλάδα, ἐπέταξαν εἰς τὴν Δύσιν, καὶ ἡ ζοφερὰ σκοτόμαινα κατεκάλυψε σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα.

Ἄ! οἱ ὀφθαλμοὶ θαμβοῦνται, ὁ νοῦς σκοτοδιναῖ. ἡ πνοὴ πνίγεται, κλείεται ἡ καρδιά... Στήθι καὶ σὺ ἐπὶ μικρὸν, φίλε ἀναγνώστα· προσεύξου ὑπὲρ τῆς μακαρίας ψυχῆς τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος καὶ χύσον ἐν δάκρῳ ἐπὶ τῆς ἱεράς αὐτοῦ σιασ...

Πριν λίγα χρόνια, αναγνώστης της «Δάφνης» μου ἔδωσε το βιβλίο «ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΕΩΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΕΝ ΕΤΕΙ 1453» του οποίου την «ταυτότητα» βλέπετε παραπάνω.

Στο εν λόγω βιβλίο, εμπεριέχονται στοιχεία ενδιαφέροντα και γι' αυτό θεωρήσαμε σκόπιμο να δημοσιευθούν στο Περιοδικό μας αποσπάσματά του, αρχῆς γενομένης ἀπὸ τον τραυματισμό του Χιώτη (Γενοβέζου) ἥρωα Ἰωάννη Ἰουνστινιάνι και των τελευταίων στιγμῶν και του θανάτου του τελευταίου των αυτοκρατόρων, Κωνσταντίνου Παλαιολόγου.

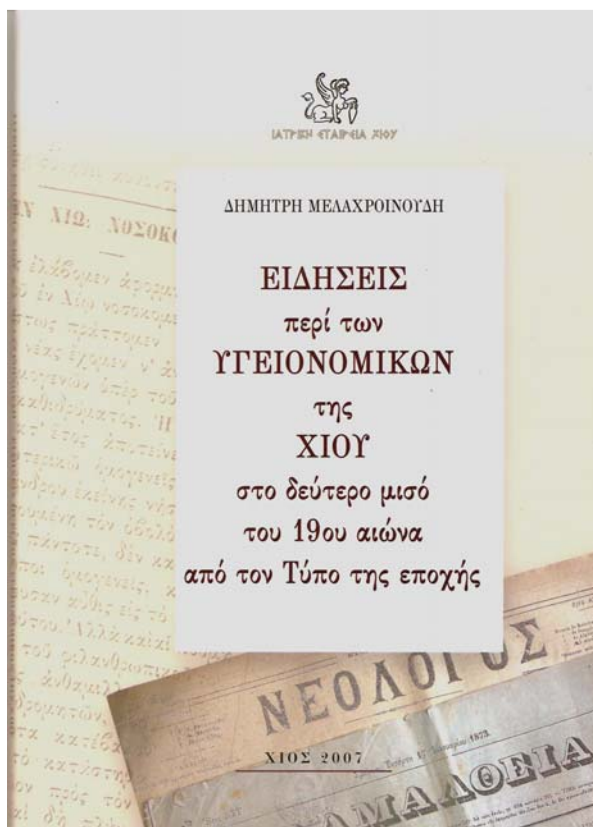
Ὡς προς τον τραυματισμό του Ἰουνστινιάνι και την αποχώρησή του ἀπὸ τη μάχη, οι ἀπόψεις δίστανται. Κάποιοι τον κατηγοροῦν ὅτι ἐφυγε εγκαταλείποντας τον ἀγώνα, ἐνῶ ἄλλοι γράφουν πως βαριά τραυματισμένος υποχρεώθηκε να μπει στο πλοῖο και να πάει στη Χίο ὅπου και πέθανε (διαβάστε στο 1ο τεύχος του Περιοδικού μας Ἀπριλ. 1999 σελ. 12 «Πως ἀρτήθηκε ἡ Πόλη»).

Βαγγέλης Ρουφάκης

Ταξίδι στο χρόνο

Της Ευαγγελίας Παπαζή

Ταξιδευτής του 19^{ου} αιώνα ο καπετά Δημήτρης Μελαχροινούδης, ερευνητής και μελετητής χιλιάδων σελίδων εφημερίδων, μας παρουσιάζει ώριμους καρπούς κόπων κι άοκνης προσπάθειας. «Ειδήσεις περί των υγειονομικών της Χίου στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα από τον Τύπο της εποχής», ο τίτλος της έρευνας του, παραδίδεται στους σύγχρονους και μελλοντικούς μελετητές, αλλά και σε όλους, όσους ενδιαφέρονται για το παρελθόν του τόπου. Μοναδικά και ενδιαφέροντα στοιχεία για τους πλούσιους του νησιού μας

και τις γενναιόδωρες προσφορές τους στον τόπο, με μόνο σκοπό την πρόοδο, την ανάπτυξη και την καλύτερευση της ζωής των Χίων στο τομέα της υγείας, παρατίθενται στη έρευνα αυτή. Διαβάσαμε στις σελίδες της πως όχι μόνο οι Χιώτες αλλά και πλούσιοι Τούρκοι προσέφεραν δωρεές, για την βελτίωση των ιατρικών υπηρεσιών κυρίως στους ομοθρήσκους τους.

Ενδιαφέρουσες είναι οι πληροφορίες για την περίθαλψη των επαιτών, αλλά και η αναφορά στις δωρεές «των έξω Χίων» αξιοπρόσεκτη και παραδειγματίζουσα, σε καιρούς αδιαφορίας ή προσφοράς για λόγους προβολής ή και γιατί όχι σκοπιμοτήτων. Η έρευνα μας προσφέρει σπουδαίες πληροφορίες για τον καταστροφικό σεισμό του 1881.

Τα γεγονότα παρουσιάζονται αυτούσια κι ο αναγνώστης γίνεται σχεδόν συμμετοχος, μέλος μιας κοινωνίας άγνωστης-γνωστής, που πρωταγωνιστές ίσως ήταν και δικοί του μακρινοί πρόγονοι. Όλα τούτα στον απλό αναγνώστη γίνονται γνωστά χάρη στην επιμονή και το πάθος ενός σεμνού κι ακούραστου εργάτη της μελέτης και της έρευνας, αλλά και στο εμπνευσμένο, λόγιο προεδρείο της Ιατρικής Εταιρείας Χίου, που τόλμησε την έκδοση με την ευγενή χορηγία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χίου, από τον εκδοτικό οίκο Άλφα-Πι των Αδελφών Παλιού.

Ο μελλοντικός ερευνητής χάρη σε τούτο το πόνημα βρίσκει δρόμους, για να περπατήσει με σιγουριά, γιατί η επιμονή του καπετάνιου χαράζει ρότες ορθές και σίγουρες για όλους, όσους θέλουν να συνεχίσουν, να μάθουν, να διδαχθούν, να γνωρίσουν άγνωστες πτυχές της κοινωνίας μας, σε χρόνια μακρινά και κρυμμένα πίσω από τα βαριά πέπλα του παρελθόντος.

Τριάντα πέντε χιλιάδες σελίδες και πολλές ώρες σιωπής κι απομόνωσης, προσφορά σε όσους παλεύουν για μια κοινωνία με ανθρώπινο πρόσωπο. Ένας απ' αυτούς κι ο λιγομίλητος, αλλά πολυγραφοτάτος Καλλιμασιώτης καπετάνιος.

Μακάρι και οι υπόλοιπες έρευνες του Καπετά Δημήτρη Μελαχροινούδη να πάρουν τον δρόμο του φωτός σύντομα, για να αποκαλύψουν κι άλλους αναπαμένους θησαυρούς, πολύτιμους καθοδηγητές, σε καιρούς δύσκολους, δύστροπους κι αποστραγγισμένους.

Στα πλαίσια της ανάπτυξης σχέσεων και συνεργασίας μεταξύ των Σχολικών Κέντρων Δήμου Καμποχώρων Χίου και Δήμου Σταυρούπολης Ξάνθης με την μεσολάβηση του Περιοδικού μας, το σχολείο Καμποχώρων έστειλε στο σχολείο της Σταυρούπολης το ακόλουθο μήνυμα:

Σχολικό Κέντρο Καμποχώρων

Το εκπαιδευτικό προσωπικό και οι μαθητές του Σχολικού Κέντρου Καμποχώρων, με την έναρξη του νέου σχολικού έτους, σας στέλνουμε τις εγκάρδιες ευχές μας για μια σχολική χρονιά γεμάτη υγεία, δημιουργία και πρόοδο.

Ελπίζουμε στη συνέχεια της επικοινωνίας μας ώστε να γνωριστούμε καλύτερα και να μπορέσουμε να φέρουμε σε επαφή τους μαθητές μας για ανταλλαγή θεμάτων από το πολιτιστικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Ανταπόδοση αγάπης

Πρώτη επίσκεψη στο Δαφνώνα

Ο συνεργάτης μας Δημήτρης Μελαχροινούδης στην Καλλιμασιά εξηγεί στους επισκέπτες μας την καλλιέργεια της μαστίχας

Η «οικογένεια Μιχαηλίδη» στο Δαφνώνα περιμένει τους «συμπατριώτες»

Ανταποδίδοντας την επίσκεψη που είχαμε πραγματοποιήσει την περασμένη πρωτομαγιά, οι κάτοικοι του Δαφνώνα Δήμου Σταυρούπολης Ξάνθης, αφίχθηκαν στο νησί μας στις 30 Αυγούστου (ο Αντινομάρχης Ξάνθης Παναγιώτης Ταρενίδης με τη σύζυγό του ήταν εδώ μια μέρα πριν).

Μετά από μια πρώτη βόλτα στην πόλη και την απογευματινή ξεκούραση, με το λεωφορείο που ο Δήμος Καμποχώρων είχε παραχωρήσει ήλθαν στο Δαφνώνα. Πρώτος σταθμός ο ενοριακός ναός Αγίου Παντελεήμονα (απ' όπου και η φωτογραφία στο οπισθόφυλλο) και κατόπιν βόλτα γνωριμίας σ' όλο σχεδόν το χωριό. Ο γράφων τους έκανε συνοπτική ξενάγηση επισημαίνοντας τα σπουδαιότερα σημεία της ιστορίας του χωριού. Ένας καφές στην πλατεία και επίσκεψη στην ποτοποιία Στουπάκη.

Το βράδυ, επίσημο δείπνο στην ταβέρνα «Παφυλίδα» για τους επισκέπτες και τους φορείς του χωριού, από το περιοδικό μας (μικρή ανταπόδοση της φιλοξενίας τους τις τρεις φορές που βρέθηκαν στον ωραίο τους τόπο).

Παρόντα και τα μέλη της οικογένειας Μιχαηλίδη από τον Δαφνώνα Ξάνθης που ζουν στο νησί μας και παρακολούθησαν όλες σχεδόν τις εκδηλώσεις, με πρώτο πάντα τον «πατριάρχη» της οικογένειας Στέφανο.

Μετά το φαγητό ξεχνώντας την κούραση του ταξιδιού, χόρεψαν όλοι από νησιώτικα μέχρι ποντιακά...

Την επομένη προσκύνημα στην Αγία Μαρκέλλα, μπάνιο και φαγητό σε μαγευτική παραλία της περιοχής και επιστροφή.

Το βράδυ, στο Βασιλειώνικο στην πλατεία, ο Δήμος Καμποχώρων παρέθεσε πλούσιο δείπνο.

Το πρωί της επομένης επισκεφθήκαμε το Λαογραφικό Μουσείο Καλλιμασιάς. Ο συνεργάτης μας Δημήτρης Μελαχροινούδης και η Ελένη (ξεναγός του Μουσείου), έκαναν θαυμάσια δουλειά. Θέλω και δημοσίως να ευχαριστήσω τους υπεύθυνους του Μουσείου για την ατέλεια εισόδου που έχουν δώσει σε με-

η ανταπόδοση Επίσκεψης

να και σε όσους κάθε φορά συνοδεύω. Φεύγοντας από το Μουσείο, ο Δημήτρης μας οδήγησε σε χωράφι του με σχοίνους και εξήγησε σε όλους «ζωντανά» την καλλιέργεια και συγκομιδή της μαστίχας, κάνοντας κάποιους να κολλήσουν με το μαλακό ακόμα εκχειλίμα του μαστιχοφόρου σχοίνου.

Στο Πυργί η επόμενη στάση και παρά τη ζέστη κάναμε μια βόλτα στο χωριό κι επισκεφθήκαμε τον βυζαντινό ναό Αγίων Αποστόλων.

Μια επίσης βιαστική βόλτα στα Μεστά και αναχώρηση για Λιθί. Εκεί κάποιιοι έκαναν μπάνιο και κάποιιοι άλλοι που δεν αντέξαμε τη μυρωδιά του φρέσκου ψαριού πήγαμε κατ' ευθεία για φαγητό.

Μετά από λίγη ξεκούραση, ετοιμαστήκαμε για το τελευταίο βράδυ, που ο Πολιτιστικός Σύλλογος του Δαφνώνα είχε οργανώσει το «αποχαιρετιστήριο» δείπνο με συμμετοχή όλου του χωριού.

Ο κεντρικός δρόμος μπροστά στην εκκλησία έκλεισε και γέμισε τραπέζια και καρέκλες. Μετά τα πρώτα μεζεδάκια και ποτά, άρχισε το γλέντι, ο χορός και το... τραγούδι.

Κατόπιν οι χαιρετισμοί (!) και η ανταλλαγή δώρων. Η συγκίνηση ήταν μεγάλη όταν οι επισκέπτες μας «αποκάλυψαν» ένα μεγάλο πακέτο που έφεραν και έκπληκτοι είδαμε την φωτεινή επιγραφή που εικονίζεται στην επόμενη σελίδα. Σε λίγο είχε αναρτηθεί και συνδεθεί προσωρινά πάνω από το καφενείο.

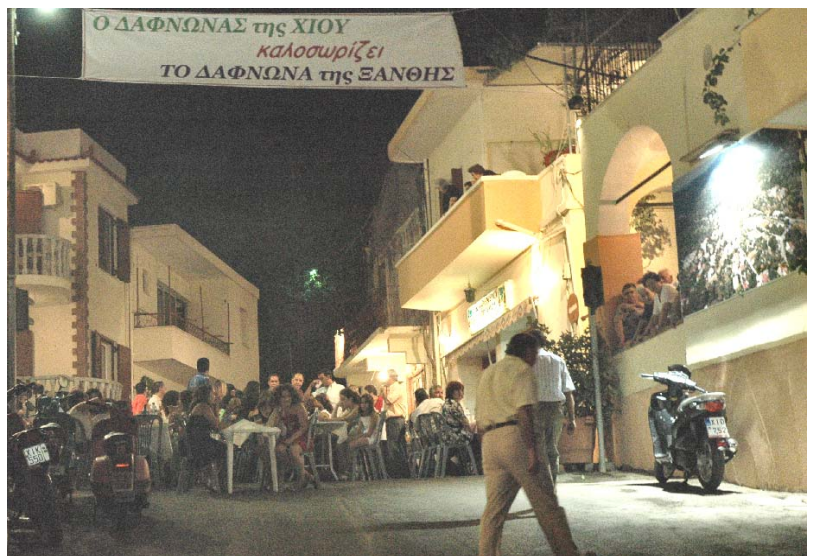
Η όμορφη αυτή βραδιά, με τα όποια «παρατραγούδα», τελείωσε, όταν εγώ κουρασμένος είχα φύγει και βρισκόμουν ήδη στην αγκαλιά του Μορφέα.

Την επομένη βρεθήκαμε όλοι στο λιμάνι για την τελευταία μας συνάντηση πριν την αναχώρηση του πλοίου. Ένα καφεδάκι, χαιρετισμοί, ανταλλαγή δώρων. Το πόσο δέθηκαν οι άνθρωποί μας δεν μπορεί να το φαντασθεί ο καθένας.

Πρόσφατα πληροφορήθηκα ότι την ώρα του αποχαιρετισμού, μια Δαφνιώτισσα έβγαλε από το χέρι το δακτυλίδι της και το χάρισε σε Δαφνούσaina. Ότι κι αν γίνει όπως έχω γράψει κι άλλοτε, το ποτάμι δε γυρίζει πίσω. → → →

Από το δείπνο του Περιοδικού μας στην Παφυλίδα (30-8-2007)

Δαφνώνας 2-9-2007

Το κέφι άναψε στο δείπνο του Πολιτιστικού Συλλόγου

Νέστος-Ροδόπη

Από το βιβλίο της Δημοτικής Επιχείρησης Νέστος-Ροδόπη «Οδοιπορικό στον Ποταμό Νέστο»

Ο Νέστος πηγάζει από τους βράχους και τα στέρνα του βουλγάρικου Ρίλου, του αρχαίου Σκομμίου. Αποτελεί το φυσικό όριο στη Θράκη και τη Μακεδονία. Σκεπάζει διάστημα 243χλμ., γλιστρώντας ανάμεσα στις πλαγιές του Ορβήλου, αγκαλιάζοντας τα κατάφυτα πόδια της Ροδόπης και χύνεται, στη θάλασσα του Αιγαίου, αντίκρυ στη Θάσο.

Στη διαδρομή του, περνά από βαθιές κοιλάδες και φαράγγια, σχηματίζοντας μεγαλοπρεπείς μαιανδρισμούς στο τμήμα Σταυρούπολης - Τοξοτών, και τροφοδοτεί το περίφημο υδροχαρές δάσος του Κοτζά Ορμάν. Τα φαράγγια αυτά έχουν εξαιρετική οικολογική σημασία. Σήμερα αποτελούν μοναδικό καταφύγιο για θηλαστικά, όπως η βίδρα, το κουνάβι, ο ασβός, ο λύκος, το τσακάλι, ο αγριόχοιρος και η αγριόγατα.

Τα στενά του Νέστου είναι η μοναδική περιοχή της χώρας όπου φωλιάζει ακόμη η καστανόχηννα. Στις απόκρημνες πλαγιές του βρίσκουν καταφύγιο σπάνια αρπακτικά όπως ο τσίφτης, το

όρνιο, ο μαυρόγυπας, το σαΐνι και η αετογερακίνα. Επίσης εδώ απαντούν σε μικρούς αριθμούς πολλά είδη αετών όπως ο φιδαιετός, ο κραυγαετός, ο στικταετός, ο βασιλαετός, ο χρυσαετός καθώς και 2-3 ζευγάρια μπούφων, όλα αυστηρά προστατευόμενα.

Το 1977 το κράτος χαρακτήρισε την ευρύτερη περιοχή, «Προστατευόμενη Ζώνη». Ειδικότερα τα κεντρικά 23.800 στρ. των Στενών, μια λωρίδα παράλληλη με την κοίτη του ποταμού, έχουν ανακηρυχθεί «Προστατευόμενο Αισθητικό δάσος».

*

Στην αρχή του Χρόνου, όταν η γη ήταν νέα και το γένος των ανθρώπων δεν είχε ακόμα εμφανιστεί, από τον Ωκεανό και την Τυθή γεννήθηκε ο Νέστος (Νέστος).

Η πρώτη συνάντηση με το ποτάμι που κυλιέται θολό και ράθυμο κάτω από το μεγάλο γεφύρι του δεν είναι παρά μια απλή εισαγωγή στο τεράστιο αυτό δράμα, όπου δύο στοιχεία μεγαλοδύναμα, το νερό και η πέτρα παλεύουν.

Θα ήταν παράλειψη εκ μέρους μου να μην ευχαριστήσω και δημόσια τη δασκάλα μας κυρία Στέλλα Παπαμιχαλάκη. Ήταν δίπλα μου κάθε στιγμή και πρόσφερε τα μέγιστα όλες αυτές τις μέρες και από κοινού φροντίσαμε να περάσουν οι φιλοξενούμενοί μας όσο το δυνατόν καλύτερα.

Αγαπητοί μας φίλοι, αδέρφια Δαφνιώτες Ξάνθης, σας ευχαριστούμε. Ευχαριστούμε για τη χαρά που μας δώσατε με την επίσκεψή σας. Σας περιμένουμε να ξανάρθετε.

Προσωπικά λυπούμαι που δε μπόρεσα να έλθω τον περασμένο Οκτώβριο όπως σας είχα υποσχεθεί. Θα το κάνω όμως το γρηγορότερο.

Το δώρο σας στο χωριό μας, έχει συγκινήσει τους πάντες, πολύ περισσότερο εμένα που ξέρετε πόσο

πάλεψα για να φτάσουμε ως εδώ. Θέλω όμως να σημειώσω, ότι επίσημη αδελφοποίηση δε μπορεί να γίνει μόνο έτσι.

Σας παρακαλώ λοιπόν να επιταχύνουμε τις απαραίτητες ενέργειες για υπογραφή μνημονίου συνεργασίας μεταξύ του Δήμου Σταυρούπολης και Δήμου Καμποχώρων όπως από την αρχή είχαμε πει, που θα οδηγήσει

στην πλήρη αδελφοποίηση όπως και ο Δήμαρχός μας είχαν επισημάνει γραπτώς ο δικός μας, προφορικός ο δικός σας, κατά την επίσκεψή μας στον τόπο σας τον περασμένο Μάιο.

Με την ευχή να ξαναβρεθούμε γρήγορα και να ενισχύσουμε περαιτέρω τους ισχυρότατους δεσμούς μας και όλη μου την αγάπη.

Βαγγέλης Ρουφάκης

Είναι αφάνταστα τα τεχνάσματα του βουνού που μια πλησιάζει και μια απομακρύνεται. Τα βράχια υψώνονται κατακόρυφα σκεπασμένα με κηλίδες βλάστησης. Σχίνα, πουρνάρια, γαύροι και ρείκια, φυτρώνουν μέσα στις σχισμές. Στις μικρές χαράδρες και στα ανοίγματα των βράχων στριμώχνονται βελανιδιές, κουμαριές, δεντρόκεδροι και φράξοι. Ανάμεσά τους σπρώχνουν τα βλαστάρια τους την άνοιξη αμέτρητα αγριολούλουδα, ίριδες και ορχιδέες, λυκίσκοι, βιόλες και ασφόδελοι.

Το κυνήγι του ποταμού και του βουνού είναι μια θαυμαστή περιπέτεια που την παρακολουθεί κανείς από το παράθυρο του τρένου βήμα-βήμα και στιγμή προς στιγμή.

Βόρεια από τη Σταυρούπολη στην περιοχή της Καλλιθέας και του Λειβαδίτη, σε υψόμετρο πάνω από 1000 μ. συναντά κανείς την οροσειρά της Ροδόπης.

Βουνό αγαπημένο από την παράδοση, που άκουσε στην αρχαιότητα τα τραγούδια της λατρείας του Διόνυσου. Το βουνό που γέμισε στους χριστιανικούς χρόνους από εκκλησάκια και μοναστήρια. Το ονόμαζαν τότε Δεσποτοβούνι, όνομα που ορίζει θρησκευτικό χαρακτήρα, τη μυστηριακή και υποβλητική έκφραση των λόφων που συγκροτούν τη Ροδόπη.

Ο Οβίδιος στις «Μεταμορφώσεις» του μυθολογεί για τη Ροδόπη: Τη γέννησε ο Πόντος ή ο Στρυμών και ήταν γυναίκα ή αδελφή του Αίμου. Μα ο παντοδύναμος Δίας την τιμώρησε για τη φιλοδοξία της. Την πέτρωσε την άμοιρη τη Ροδόπη και την άφησε ξαπλωμένη να κείτεται ανάμεσα σε δυο ιδιαίτερες χώρες, τη Μακεδονία και τη Θράκη.

Είναι το βουνό που χαρακτηρίζει περισσότερο από κάθε άλλο τη γεωλογική κατασκευή της Θράκης. Αποτελείται από μεταμορφωμένα πετρώματα μεγάλης ηλικίας (γενέσιοι, σχιστόλιθοι, με εναλλαγές μαρμάρων). Η έντονη τεκτονική δραστηριότητα κατά το παρελθόν σε συνδυασμό με την έντονη μεταμόρφωση που έχουν υποστεί τα πετρώματα έχει συμβάλλει στη δημιουργία υπόγειων, υδροφόρων οριζόντων. Οι παραπάνω συνθήκες συντέλεσαν στη διαμόρφωση πολυάριθμων τοπίων μεγάλης οικολογικής σπουδαιότητας. Η χλωρίδα της περιοχής παρουσιάζει μία ποικιλότητα κατανεμημένη σε ζώνες βλάστησης, ανάλογες του υψομέτρου. Ανεβαίνοντας πάνω από τα 1200 μ. δημιουργούνται συνθέσεις, αξιοθαύμαστα δομημένες, πλατυφύλλων και κωνοφόρων οξιάς, δασικής πεύκης και ερυθρελάτης. Στην υπαλπική ζώνη πάνω από τα 1600 μ. κάνουν την εμφάνισή τους πόες και μεγάλη ποικιλία αγριολούλουδων πολλά από τα οποία χαρακτηρίζονται σπάνια...

...Δυτικά της Σταυρούπολης σε απόσταση 5 χλμ. συναντούμε το χωριό του Δαφνώνα. Κάθε χρόνο, τέλη Ιουλίου, το χωριό κατακλύζεται από επισκέπτες, λόγω του τριήμερου φεστιβάλ μουσικών και θεατρικών εκδηλώσεων, γνωστό ως «Δημήτρεια».

Στα 3 χλμ. από το Δαφνώνα, βρίσκεται το Νεοχώρι παλιό εμπορικό κέντρο της περιοχής. Κάθε καλοκαίρι, ο Πολιτιστικός Σύλλογος του χωριού, διοργανώνει λαογραφικές γιορτές...

Μαγδαληνή

Αν ήτο η Μαγδαληνή
ως συ, ωραία κόρη
και ήρχετο προ του Χριστού
να πέσει επωδύνως,
την γόησσαν ο Ιησούς
ευθύς θα εσυγχώρει,
αλλ' εις διπλούν αμάρτημα
θα έπιπτεν εκείνος!

Δημήτρης Κόκκος

*

Η Χήρα

Έτσι μια μέρα έγραψε
για μας τους δυο η μοίρα,
εγώ να είμαι ορφανός
και συ να είσαι χήρα.
Έλα λοιπόν να σμίξουμε
κι ο κόσμος ας σφυρίζει.
Υπέρ χηρών και ορφανών
κανένας δε φροντίζει.

Δημήτρης Κόκκος

*

Στη «Δάφνη»

«Δάφνη» την ονομάσατε
μα πράγματι στη «Δάφνη»
μυρίζουν τα γραφόμενα
σαν τον ανθό της δάφνης.

Προβάλλετε τα πάντα
όλα τεκμηριωμένα
και μοιάζουν σαν τα φύλλα
που είναι μυρωμένα.

Πάντα έτσι να γράφετε
όμορφα και σταράτα
όλα να τα προβάλλετε
πάντοτε με τη στράτα.

Στον κύριο Ρουφάκη εύχομαι
δύναμη και υγεία
να ενημερώνει πάντοτε
σωστά την κοινωνία.

Αθανάσιος Κ. Στάμπουλος
Λαϊκός ποιητής

Καταγγελίες και... συγγνώμη

Όπως γράψαμε σε προηγούμενες σελίδες, στο τέλος του περασμένου καλοκαιριού υποδεχτήκαμε τους κατοίκους του Δαφνώνα Ξάνθης, που όπως έχουμε κατ' επανάληψη αναφέρει (κάποιοι θέλουν να το ξεχνούν), ήταν η δικαίωση των προσπαθειών μας αρκετών χρόνων.

Σ' αυτή τη σελίδα, θα αναφερθούμε σε γεγονότα εκείνων των λίγων ημερών ή σε άλλα που έχουν σχέση με τη στάση της Νομαρχίας Χίου έναντι ημών, του Περιοδικού μας, αλλά και των επισκεπτών μας. Όχι δηλαδή πως πιστεύω ότι θα αλλάξουν τακτική, απλά τους καταγγέλλω για να γνωρίσουν οι αναγνώστες μας πόσο κόπτονται κάποιοι για τον πολιτισμό, τους ανθρώπους που όχι μόνο δουλεύουν ανιδιοτελώς, αλλά πληρώνουν με ίδια έξοδα όχι μόνο τη δική τους «τρέλα», αλλά και τις άστοχες ενέργειες αν όχι σκόπιμες «αβλεψίες» των υπευθύνων, τη στιγμή που πολλά χρήματα ξοδεύονται για ανούσια και χωρίς όφελος δρώμενα.

Όταν τον περασμένο Μάιο βρεθήκαμε 40 περίπου άτομα στον Δαφνώνα Ξάνθης (διαβάστε στο προηγούμενο τεύχος) και ο γράφων ξεκίνησε μέσω του Αντινομάρχη Ξάνθης Παναγιώτη Ταρενίδη αρχικά, επαφές των Νομαρχιών Χίου και Ξάνθης, ευρισκόμενος στο γραφείο του Νομάρχη Χίου για το ίδιο θέμα, τον παρακάλεσα αν μπορεί να δώσει διαφήμιση της Νομαρχίας σε τοπικό τηλεοπτικό σταθμό της Ξάνθης ο οποίος μας είχε προβάλλει (τέτοιες διαφημίσεις δίνονται πολλές στη βόρειο Ελλάδα). Εκείνος μου ζήτησε τιμές το γρηγορότερο, τις οποίες και πήρα αυθημερόν για να είναι το επόμενο πρωί στη Νομαρχία. Τον Σεπτέμβριο πληροφορήθηκα ότι απάντηση δεν έδωσαν (ήταν ανάγκη να με εκθέσετε κύριε Νομάρχη;)...

Τον Ιούλιο 35 άτομα από Κομοτηνή που επισκέφθηκαν το νησί μας, «ξεναγήθηκαν» με λεωφορείο που πλήρωσε ο γράφων, καθώς και τα δωράκια που ο Νομάρχης είχε υποσχεθεί και το Γραφείο Δημοσίων Σχέσεων της Νομαρχίας, όπου κατ' εντολή του πήγα, αρνήθηκε να δώσει!!!

Επανερχομαι στην επίσκεψη των κατοίκων του Δαφνώνα Ξάνθης. Το δείπνο που ο Πολιτιστικός Σύλλογος Δαφνώνα Χίου παρέθεσε χρηματοδοτήθηκε από τον Δήμο Καμποχώρων με 700 € και από τη Νομαρχία με 1000 €. Το δείπνο του Περιοδικού μας πλήρωσε ο γράφων (ως συνήθως). Όταν όμως έγινε γνωστό, οι ομογενείς Σταύρος Χαβιάρας, Μιχάλης Κουλουρούδης και οι Αφοί Μαμούνα (κρεοπωλείο), ανέλαβαν τα έξοδα και τους ευχαριστώ, όπως ευχαριστώ και το Γιάννη Στουπάκη (ποτοποιό) για τα ούζα που μας έδωσε.

Η ειρωνεία είναι ότι οι Αντινομάρχες Χίου, πιστεύοντας ότι εγώ ήμουν ο αποδέκτης των χρημάτων που έδωσε η Νομαρχία (γνωρίζουν όλοι ποιος αγωνίζεται και ξοδεύει χρόνια τώρα για αυτό το σκοπό), ο ένας σε προσωπική συζήτηση και ο άλλος τηλεφωνώντας, χαρούμενοι μου ανακοίνωσαν ότι μου ενέκριναν τα χρήματα (!!!).

Α! Και κάτι άλλο. Για το βιβλίο του Πέτρου Ι. Μαρτάκη (που για χρόνια είναι κλεισμένο στο σαλόνι του σπιτιού μου και σας έχω ζητήσει να γράφω γι' αυτό), έκανα αίτηση στη Νομαρχία να αγοράσουν μερικά. Πληροφορήθηκα τυχαία στις 29 Δεκεμβρίου 2006 ότι είχε εγκριθεί σημαντικό ποσό που... εξέπνευσε στι 31 Δεκεμβρίου. Κατόπιν παρέμβασης της κας Αγγελικής Συράκη, έκανα και δεύτερη αίτηση, αλλά ως σήμερα δεν έχω ειδοποιηθεί. Θα περιμένουν την 31η Δεκεμβρίου κάποιου άλλου έτους. Στο διάστημα αυτό έχουν αγοράσει από πάρα πολλούς και έχουν εκδώσει πολλά βιβλία, εκ των οποίων τα περισσότερα υπάρχουν στη βιβλιοθήκη μου!!!

Κύριε Νομάρχη (φίλε Πολύδωρε) ποιος είναι αυτός που δεν επιτρέπει να φθάσει ούτε ένα ευρώ στο ταμείο της «Δάφνης»;

Ο Νομάρχης μας (που είναι από το Δαφνώνα), όταν τον επισκέφτηκα με τον Αντινομάρχη Ξάνθης στις 30 Αυγούστου, το μόνο που έκανε ήταν να φωνάξει τη γραμματέα του να βγάλει μια φωτογραφία και να τη στείλει στις εφημερίδες με το ανάλογο (διαφημιστικό) σχόλιο. Οι επισκέπτες μας έμειναν στη Χίο από Πέμπτη μέχρι Κυριακή. Τα δύο βράδια από πολύ νωρίς, ήταν στο Δαφνώνα. Το ένα βράδυ σε δείπνο που παρέθεσε το Περιοδικό μας όπως έγραφα παραπάνω και το άλλο στο δείπνο του Πολιτιστικού Συλλόγου. Το άλλο βράδυ ήταν στο Βασιλειώνικο σε δείπνο που παρέθεσε ο Δήμος Καμποχώρων.

Κύριε Νομάρχη. Αν δεν είχατε το χρόνο να τους δείτε για λίγο, μπορούσε κάποιος πιστεύω να σας εκπροσωπήσει. Αν και αυτό ήταν ανέφικτο, ένας χαιρετισμός που θα διαβαζότανε στο χωριό μας που πανηγύριζε δεχόμενο τους εκλεκτούς μας καλεσμένους τι θα σας κόστιζε;

Άλλωστε ήταν ανάμεσά τους ο Αντινομάρχης Ξάνθης, Αντιδήμαρχος και Δημοτικοί Σύμβουλοι του Δήμου Σταυρούπολης, ο Πρόεδρος του Δαφνώνα Ξάνθης και ο Πρόεδρος και Μέλη του Πολιτιστικού Συλλόγου Δαφνώνα Ξάνθης.

Εμείς, ζητούμε συγγνώμη για τη στάση σας από τους εκλεκτούς μας επισκέπτες.

Βαγγέλης Ρουφάκης

Η καλοσύνη της γιαγιάς

Η καλοσύνη είπε η γιαγιά, μόνο η καλοσύνη όλα στον κόσμο χάνονται, μόνη απομένει εκείνη. Στα λόγια της μαζεύτηκαν προσεκτικά τα εγγόνια (ω χρόνια των παραμυθιών, αθώα, ωραία χρόνια). Έξω το χιόνι ανάμελα την άγρια ανεμοζάλη και κει στα μισοσκοτεινά τριγύρω απ' το μαγκάλι που κρύβει ανάρια χόβολη κι ονειράτα ανασταίνει, ένα εγγόνι πρόσχαρο τα χέρια του ζεσταίνει, άλλο με στόμα ορθάνοιχτο δείχνει την προθυμία του κι άλλο καθίζει στην προβιά που `ναι στρωμένη κάτου, άλλα σταυροποδίζονται, μαζεύονται παρέκει άλλο στο πλάι κάθετα κι άλλο παρέκει στέκει. Κι όλα μαζί με μια ψυχή, μ' ένα παλμό στα στήθια, θωρούν στα μάτια τη γιαγιά, π' αρχίζει παραμύθια.

Ήταν τους λέει μια φορά κι ένα καιρό μια χώρα πανώρια, μαρμαρόκτιστη, πλούσια καλή ώρα σαν την Αθήνα όμορφη κι ακόμα άλλη τόση. Κι είχε ένα γέρο βασιλιά με κρίση και με γνώση κι αυτός ο γέρο-βασιλιάς βλαστάρια είχε μονάχα, είχε δυο βασιλόπουλα, δυο γιους να πούμε τάχα. Ο πρώτος άγριος και κακός τον κόσμο τυραννούσε, μήτε φτωχό σπλαχνίζονταν, μήτε άρχοντα ψηφούσε. Ο δεύτερος ευγενικός, γενναίος όσο πρέπει, ήξερε χάρες να σκορπά, χαρά παντού να φέρνει, στην αρχοντιά `νοιχτόκαρδος, στη φτώχεια ανοιχτοχέρης.

Ο πρώτος του `πε κάποτε: Τον κόσμο δεν τον ξέρεις είν' άκαρδος, είναι κακός κι όλα κακά τα βλέπει κι αν θες να γίνεις ξακουστός κι αν θες και δόξα, πρέπει

να γίνεις άκαρδος και `συ, σκληρός ωσάν εμένα κανένα να μην αγαπάς, να μη ψηφάς κανένα. Μονάχα ο φόβος κυβερνά τη χώρα και τα πλήθη και γύρισε ο δεύτερος και γελαστά απεκρίθη: Ο κόσμος είν' απατηλός και όσα του πεις του πρόπον

καλό τον βλέπουν οι καλοί, καλό οι κακοί δε βλέπουν

ο φόβος δεν τον κυβερνά, προσωρινά το δένει είναι να πούμε φυλακή με φρύγανα χτισμένη κι η θύρα δείχνει το κλειδί συχνά κι ευκολανόιγει κι ορμά ο κατάδικος με μιας και το φρουρό του πνίγει.

Το χαλινάρι βάζε το της θεϊκής αγάπης γίνου πατέρας βασιλιάς κι όχι σκληρός σατράπης.

Να μη σας τα πολυλογώ, έπειτα απ' ένα χρόνο, πέθανε ο γέρο βασιλιάς κι ανέβηκε στο θρόνο ο πρώτος γιος του ο κακός.

Βασίλευε με το σπαθί βγαλμένο από τη θήκη, οι φυλακές εγέμισαν. Ψέμα, κολακεία, απάτη.

Κάθε κακό που βρέθηκε μεσ' την κακιά την ώρα δεκάτιζε και θέριζε τη μαύρη εκείνη χώρα. Ποσότητα παράπονα του κόσμου μίαν ημέρα εφτάσαν σ' αγανάχτηση και κίνησε φοβέρα. Ωσάν αυτός ο βασιλιάς δε θε ν' αλλάξει θρόνο να κυβερνά τη χώρα του με του θεού το νόμο, η χώρα ευθύς θα σηκωθεί και θα τον ξεθρονίσει να φέρει το μικρότερο για να την κυβερνήσει. Σαν τ' άκουσεν ο βασιλιάς τον αδερφό του κράζει κι άδικα και παράνομα μόνος του το δικάζει. Το βρήκε φταίχτη κι ένοχο κι έτσι με λίγα λόγια τον έκλεισε στου παλατιού τα σκοτεινά κατώγια. Τις μέρες και τις νύχτες του με πίκρα τις περνάει μα τ' άδικο δε ζει πολύ και δεν πολυχρονάει.

Κάποιος μεγάλος βασιλιάς απ' άλλη πολιτεία κάκιωσε δίχως αφορμή δίχως καμιά αιτία και παίρνει τα φουστάτα του και ξεκινά και μπαίνει στη χώρα την πολύπαθη την κακοκυβερνημένη. Και σε μια μάχη μοναχά νικά και δεκατίζει και πιάνει και το βασιλιά και σκλάβο τον ορίζει. -Τον αδελφό του; Αρώτησαν τα εγγόνια μ' ένα στόμα.

-Τώρα θα δείτε τι έγινε, δεν τελείωσα ακόμα. Όταν η μάχη απόσωσε κ' ειρήνεψε τ' ασκέρι έστειλε τότε ο νικητής την κόρη του να φέρει.

Μ' άλογα χρυσοπέταλα και με χιλιάδες άτια να `δει τα μαρμαρόκτιστα να `δει τα νέα παλάτια. Έφυγε `κείνη βιαστικά και δείχνει τη χαρά της σε κάθε τι πολύτιμο που βλέπει ολόγυρά της. Μα όταν στο τέλος έφτασε και στα κατώγια εκείνα που ο αδελφός του βασιλιά κρυμμένος ένα μήνα σάπιζε μεσ' τα σκοτεινά σ' άσκημη καταδίκη και δίχως να το στοχαστεί, δίχως να ξέρει τι έχει, στο βασιλιά πατέρα της ξαφνιασμένη τρέχει και κλαίει και κλαίει γονατιστή με τον κρυφό της πόνο

κι εκείνος χαμογέλασε. -Σήκω, της λέει σε νοιώθω. Κι εβγάλαν τον καλό αδελφό απ' τα βαθιά κατώγια και τότε δίχως πρόφαση, δίχως μεγάλα λόγια:

-Εσύ μου φαίνεσαι καλός, καλός κι αδικημένος σου πρέπει να `σαι βασιλιάς να κυβερνάς τη χώρα. Η κόρη μου σ' αγάπησε, γυναίκα σου τη δίνω και γίνανε οι γάμοι τους το ίδιο βράδυ εκείνο. Μ' όργανα και με τούμπανα και με χαρά μεγάλη και τον κακό το βασιλιά τον ξαναφέραν πάλι μαζί με δούλους να κερνά τ' ασκέρι στη χαρά τους και κείνοι πέρασαν καλά κι εμείς καλύτερά τους.

Το ποίημα αυτό έλεγε η Κατερίνα Ευαγ. Φιστέ-Κλήμη από το Χαλκειό και μας το μετέφερε η ανηψιά της Αγγελική Καμπούρη-Συράκη

Παλιός Καταρράκτης (10-4-2003)

Ποταμός Αγίου Φάνουριου (10-4-2003)

Αγία Δύναμη (9-6-2003)

Εικόνες

Σ' αυτές τις σελίδες συνήθως δημοσιεύονται φωτογραφίες του παρελθόν, που έχουν σχέση με την ιστορία του νησιού μας. Άλλοτε πάλι, προβάλλονται φωτογραφίες που δείχνουν την κατάσταση του νησιού μας σήμερα. Οι φωτογραφίες που σήμερα παρουσιάζονται είναι (και θα συνεχίσουν να είναι) φωτογραφίες που καταγράφουν την κατάσταση του νησιού μας (και της χώρας μας) σήμερα. Οι φωτογραφίες αυτές (και οι κείμενα που τις συνοδεύουν) αποτελούν μια προσπάθεια να ενημερωθεί ο κόσμος για την κατάσταση του νησιού μας (και της χώρας μας) σήμερα. Οι φωτογραφίες αυτές (και οι κείμενα που τις συνοδεύουν) αποτελούν μια προσπάθεια να ενημερωθεί ο κόσμος για την κατάσταση του νησιού μας (και της χώρας μας) σήμερα. Οι φωτογραφίες αυτές (και οι κείμενα που τις συνοδεύουν) αποτελούν μια προσπάθεια να ενημερωθεί ο κόσμος για την κατάσταση του νησιού μας (και της χώρας μας) σήμερα.

Δεν τιμά κανέναν αυτό που φαίνεται στο λιμάνι της Χίου (12-7-2004)

Ένα πλυτήριο στην κορυφή Ξιόνη (12-7-2004)

Πτω από τη Νέα Μονή 8-5-2005)

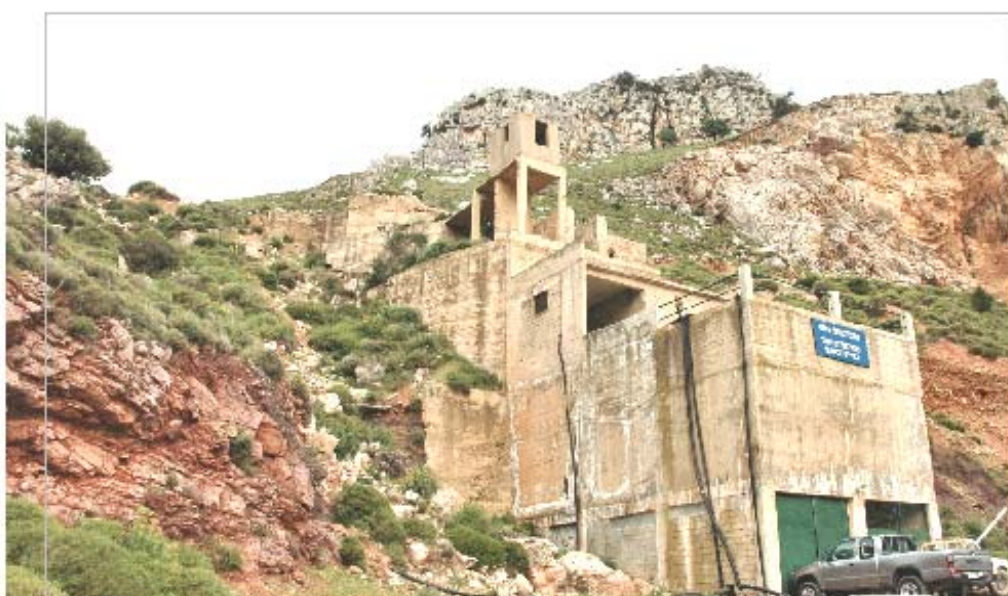

Δίπλα στις λαλάδες... (Καλλιμασιά 18-3-2006)

Ντροπής

οσιεύουμε σπάνιες φωτογραφίες από την ιστορία και την παράδοση του τόπου που α- κληροδότησαν άξιοι πρόγονοι. ουσιάζουμε, δείχνουν με πόση ανευ- τη φύση, ενώ παράλληλα (χωρίς να οι κήρυκες» της οικολογίας και της

Εγέτες και λαός να αφήσουμε τις με- νας τις ευθύνες που του αναλογούν. ως αυτές (τα σκουπίδια δεν πέφτουν ζουμε μολύνει τα πάντα και οι συνέ- επειδή ο τόπος αυτός δεν είναι δικός αδιά μας...

Φαντάσματα του παρελθόντος διάσπαρτα στο νησί (Ψαρόπετρα 26-4-2006)

νω από τον Άγιο Φανούριο (29-5-2005)

Στο πανέμορφο δάσος των Επτά (17-10-2007)

Οι Κατσικάνταροι

Ο διάβολος την έβαλε παραμονιάτικα να μ' έχει μιαν ώρα στο τηλέφωνο για να μου πει πως ήθελε να `ρθει να περάσουμε μαζί τη βραδιά, αλλά φοβάται τους κατσικαντάρους. Μόνο με την εικόνα τους που φέρνει στο μυαλό της ανατριχιάζει. Άσε που σκέφτεται τι θα τραβήξει άμα κάτσουν στα λύγκεια της και τους γυρίζει όλη τη νύχτα στη γειτονιά μέχρι να χτυπήσει η καμπάνα για την λειτουργία των Χριστουγέννων. Θα `παιρνε, βέβαια, λίγο ψωμί μαζί της αλλά δεν το `μπιστεύεται γιατί δεν είναι σπιτικό και ζυμωτό στο χέρι και δεν πάνει η χάρη του. Μιαν ώρα με ζάλισε με τη φλυαρία της μέχρι να μου πει να πάω εγώ από κει. Κι άμα φοβούμαι, να πάρω ένα μαυρομάνικο μαχαίρι να το βαστώ κι άμα δω το κακό να το καρφώσω στη γη κι αυτό θα γυρίζει γύρω-γύρω αφ' το μαχαίρι και θα παρακαλεί να το ξεκαζικώσω. Είχε φτιάξει, λέει και κάτι μεζεδάκια για τη βραδιά. Ήθελε, ακόμα, να δοκιμάσω και τα φοινίκια της που τα `φτιαξε με αχιλιά και τσικουδόλαδο, σαν τη συχωρεμένη τη γιαγιά μας, να τη θυμηθούμε, κιάλας, που τέτοιες μέρες μας έλεγε ένα σωρό ιστορίες για κατσικαντάρους και τ' άλλα ξωτικά. Είχε κάμει και δίπλες που τις εμέλωσε κρύες και δε της λασπιάσανε όπως την άλλη φορά που τις εμέλωσε τρέχα-τρέχα και της εγίνανε νιανιά, ούτε οι όρνιθες δεν τις ετρώγανε. Έλεγε, έλεγε και πού να τη σταματήσεις. Ούτε γλιστρίδα να `τρωγε.

Ίσια με χίλιες δικαιολογίες ήβρα για να την αποφύγω, αλλά πού; Αυτή είχε φορέσει το κλαμπάρικο και παρακαλετό της, που `παιρνε από μικρή άμα την έπιανε το πείσμα να κάμει αυτό που `θελε και δεν έλεγε να υποχωρήσει. Μέχρι και λόγους ψυχικής υγείας επικαλέστηκε για να με λυγίσει. «Μονάχη και παρατημένη μ' έχετε», κλαψούριζε. «Αδέρφια και ξαδέρφια δεν έχω αφ' τη μέρα που ατύχησα στο γάμο μου. Εσείς καλά περνάτε με τις γυναίκες και τις παρέες σας (για να μη πω και τα κρυφά σας, πέταξε το καρφί της η φαρμακόγλωσση απ' όξω-απ' όξω). Εγώ η κακομοίρα μέσα κλειδωμένη, σκόλη και καθημερινή. Και μόνο από το κουρτινάκι να βλέπω τον όξω κόσμο μη και πει κανένας την κακιά κουβέντα. Η ζωντοχήρα, βλέπεις, η παρατημένη. Να τιμά το στεφάνι της κι αυτός να γυρίζει απ' εδώ κι απ' εκεί». Ακόμα δεν παραδεχότανε πως πήρε των ομματιών του ο άντρας της για να γλιτώσει αφ' τη μουρμούρα και την κλάψα της ο χριστιανός.

Τι να κάμω ο κακόμοιρος; Η ώρα περνούσε και η-συχία δεν έβλεπα πως θα `βρω όλη τη νύχτα. Ζυγώνανε και τα μεσάνυχτα κι είπα «καλά θα `ρτω».

Ντύθηκα στα γρήγορα και ξεκίνησα. Δεν ήτανε και μακριά το σπίτι της. Θα `κοβα μεσαριά τα περιβόλια και σε καμιά δεκαριά λεφτά θα `μωνα στη πόρτα της. Έβαλα κι ένα μπουκάλι κρασί να μη πάω μ' αδειανά χέρια μέρα που `τανε και πήγα να ξεκινήσω. Η πόρτα δε με χωρούσε για να βγω. Κάτι με βάστα μες το σπίτι. Κι εκεί μου `ρτε να πάρω ένα μαυρομάνικο μαζί μου. Όχι γιατί φοβόμωνα αλλά να γιατί το `χαν και το λέγανε οι παλιοί. Βάστα το κι αχρείαστο να `ναι, αλλά άμα έρτει η ώρα και δε το βαστάς τι θα κάμεις; Γύρισα κι εγώ στη κουζίνα κι επήρα το μαχαιράκι που ξεκοκάλιζε το κρέας η συχωρεμένη η μάνα μου.

Εκατήβηκα στο δρόμο για τα περιβόλια και ήμπα στο πρώτο στενό. Μόλις ετελείωσεν η μάντρα του πρώτου περιβολιού και ζύγωνα στο δεύτερο ακούγω τραγούδια. Ένα ούτι έπαιζε ένα μερακλίδικο σκοπό και μια φωνή όμορφη ετραγουδά. Δεν έμοιαζε χιώτικο παίξιμο και με παραξένεψε. «Βρε, λέω τους αθεόφοβους δεν επρόφθασε να πει ο παπάς το Χριστός γεννάται κι ευτοί επιάσανε το γλέντι». Κι όσο εζύγωνα τόσο με τράβαν η μουσική. Κι όταν έφτασα στο πορτάκι του περιβολιού δεν εμπόρουν να κάμω οπίσω. Δίνω μια και μπαίνω. Δεν έβλεπα τίποτα, κι όλο παραμέσα εκούγονταν τα τραγούδια. Επέρασα τη στέρνα με το μάγγανο κι ετράβηξα πιο μέσα πού `χε μιαν απλάδα. Μόλις έκαμα να μπω στην απλάδα κάτι με τράβηξεν οπίσω. Βγάζω κι εγώ το μαχαιράκι και το καρφώνω κατά γης. Κι εκεί εσαρτάρανε μες την απλάδα έξι κοπέλες με τα άσπρα κι επιάσαν το χορό κι όλο περνούσανε απέ μπροστά μου και μου απλώνανε το μαντήλι τους. Κι εμένα κάτι με τράβαν οπίσω. Κι ευτές όλο γύρω-γύρω αφ' την απλάδα κι όλο με καλούσανε να μπω μέσα στο χορό τους κι εκεί που έκαμνα να μπω πάλι το χέρι με τράβαν οπίσω. Εδέτσι επέρασεν η ώρα μέχρι που έκραξεν ένας πετεινός και λε η μια: «αφήτε τον ο μαύρος είναι». Κι ύστερη απέ λίγο έκραξεν ένα άλλος και λε η άλλη: «αφήτε τον ο ξανθός είναι». Και πάνω που έσκαγεν η μέρα κράζει άλλος ένας και λε η τρίτη: «ώρα είναι, ο άσπρος πετεινός ελάλησεν». Και δόκαν μια κι εχάθησαν μέσα στη στέρνα του περιβολιού. Εγώ ο κακόμοιρος δεν εμίλουν παρά μόνο εσκεφτόμωνα πώς να ξεφύγω. Και μόλις ησυχάσανε τα πράματα δίνω μια κι ευρέθηκα από όξω αφ' το περιβόλι. Ούτε που κατάλαβα τι γίως. Ούτε το ρολόι μου είδα τι ώρα είναι. Επήρα τον κατήφορο κι ούτε δεξιά ούτε αριστερά εκοίτουν, μόνο ομπρός να μη κουτελίσω πουθενά. Κι έφθασα να χτυπώ την πόρτα της αξαδέρφης μου, σύναυγα σαν

τον λωλό, αλαφιασμένος. Κι ανοίγει εκείνη και με βλέπει σ' ευτή την κατάσταση και δε μου μιλά παρά με τραβά μέσα και κλείνει την πόρτα. Υστερις μ' έκατσε στον καναπέ και μ' άφηκε να μιλήσω. Έκουγε κι εκούνα την κεφαλή της κι επήγε και μου 'φερε λιγάκι αγιασμό και ήπια. Έκατσε δίπλα μου κι αφού ησύχασα μου λέει: «Καλά κι εβάστας το μαυρομάνικο, άγιον είχες και σε φώτισε». Μου 'καμε καφέ κι έφερε και την πιατέλα με τα φοινίκια και τα ξεροτήγανα και με 'βαλε να φάω για να γλυκάνει το στόμα μου που αφ' την τρομάρα είχε ξεραθεί. Άμαν εκατάλαβε πως ήρτα στα σύγκαλά μου αρχίνησε να μου λέει τις ιστορίες που μας έλεγεν η γιαγιά μας αυτές τις μέρες κι εμείς φοβισμένα τρυπάναμε κάτω αφ' τα στρωσίδια κι ώσπου να κλείσομε τα μάτια μας, μας έπαιρνε ο ύπνος. Κι έπιασε να λέει την ιστορία με τους κατσικαντάρους που επρόλαβε η μάνα της κι έριξε τις φασόλες κι επιάσανε αυτοί να τις μετρούνε κι εγλίτωσαν εκείνη αφ' το κακό.

Ήτανε δωδεκάμερα, λέει, κι εκείνη ήτανε λουχούνα στη μεγάλη της κόρη, τη συχωρεμένη τη θεία μας τη Φωτεινή. Ήτανε

σκοτεινούτσικα κι αφού άναψε το καντήλι ήβγεν να μαζέψει κάτι ρουχαλάκια που είχαν απλωμένα. Κι εκεί που εμάζευε τα ρούχα έκουσε τη διπλανή που κάτι εκουτσομπόλευε κι εκοντοστάθηκε για ν' ακούσει. Κάμνει να δει η μάνα της πως αργεί να 'μπει μέσα και την ακού να μιλά χωρίς να βλέπει άνθρωπο. Αμέσως επήγεν εις το κακό ο νους της. Έτρεξεν στο αποθηκάκι που είχανε την κασέλα με τα όσπρια κι ήρπαξεν μια φουχτιά φασόλες, άνοιξεν την πόρτα και φώναξε: «έδωνα τις έχω και μετρήσετέ τις», και τις έριξεν στο δρόμο. Άρπαξε και την κόρη της και την ετράβηξε μέσα κι έκλεισεν την πόρτα. Της έριξε λιγάκι αγιασμό για να μη πειράξει το μωρό το κακό κι ύστερα την εθύμιασε και την άφηκε να ζυγώσει το παιδί.

Όλη την νύχτα τους ακούγανε που μετρούσαν τις φασόλες. Γιατί οι κατσικαντάρους δεν μετρούνε παρά μέχρι το δύο. Και τους ακούγανε να λένε «ένα, δύο» κι ύστερα τις έπαιρνε ο άλλος και ξανάρχιζεν

«ένα, δύο». Και τους έπαιρνε ο τρίτος και πάλι τα ίδια «ένα, δύο».

Ωσπου να μετρήσουνε οι κατσικαντάρους τις φασόλες εμένα με πήρεν ο ύπνος, έδεκει στο καναπεδάκι, έτσι ξενοχτισμένος που ήμουνα κι ούτε που κατάλαβα πως ήρθε το μεσημέρι. Μόνο το χέρι της ένοιωσα που μου χάδευε την κεφαλή και προσπαθούσε να με ζυπνήσει για το τραπέζι. «Έλα, (μου 'λεγε), και σου 'χω έτοιμο το ούζο με τα γιαπράκια και τις χουρμάδες που σ' αρέσουνε».

Σηκώθηκα και πήγα να ρίξω λιγάκι νερό στη μούρη μου. Ωσπου να γυρίσω είχε σερβίρει και το φαί, το κατσικάκι με τις πατάτες στο φούρνο και το ζουμάκι του αυγολέμονο. Όλα όπως μας τα 'φτιαχνε η γιαγιά μας. Έφερε και το μπουκάλι το

Κατσικάνταροι (Καλικάντζαροι από Βυζαντινή τοιχογραφία)

κρασί που είχα φέρε, πήρε το ποτήρι της με το ούζο κι έκατσε και κείνη δίπλα. Στη δεύτερη γουλιά άνοιξεν η γλώσσα της κι άρχισε να μου λέει για ένα φάντασμα που ακούει να λένε πως βγαίνει στη γωνιά του παπά εκεί γύρω στις τρεις το πρωί. Έβλεπε πως εγώ δεν αντιδρούσα, έπινε πάλι μια γουλιά ούζο και συνέχιζε: «Λένε πως φορεί ένα άσπρο σεντόνι κι

άμα δει άνθρωπο το τινάζει και μια φαίνετε ευτός και μια το σεντόνι. Και λένε πως είναι ένας άντρας αψηλός και λιγάκι γεμάτος. Κι ο καθένας βάζει με το μυαλό του σαν ποιος να 'ναι. Εγώ που τ' ακούγω δε μιλά, μα τώρα που το σκέφτομαι σα να βάζει ο νους μου πως σου μοιάζει. Και λέω, λεύτερος άνθρωπος είναι όλο και κάπου θα πηγαίνει τη νύχτα. Όχι πως βάζω εσένα για φάντασμα αλλά να το μπόι του μοιάζει με το δικό σου».

Δεν επρόφτασα ν' αποσώσω το ρακί μου και σαρτάρισα απάνω. «Για δευτά σου και για δευτά σου έκηνεν ο χριστιανός ο Θεοωρής στην Αμερική της είπα κι έδωκα μια κι ήβγα όζω απέ ην πόρτα. Ευτυχώς κι ήταν μεσημέρι. Κατσικαντάρους, βέβαια, δεν κυκλοφορούνε το καταμεσήμερο. Αλλά τώρα που το σκέβομαι, σαν κατσικάνταρη νιώνω την αξαδέρφη μου που με πίεξε να μαρτυρήσω για το φάντασμα της γωνιάς του παπά.

Γ. Μ. Φράγκος

Ο ποιητής από τη Μυτιλήνη και η ελιά Liverani!

«Βαγγέλη μου Καλησπέρα. Σε βρίσκω, εύχομαι, χαρούμενο.

Η ελιά Liverani (του Μελαχροινούδη) πηγή έμπνευσης λίγων στίχων για τη ΔΑΦΝΗ σου (στο επισυναπτόμενο αρχείο). Επίσης μια ιστοριούλα [τη δημοσιεύουμε στη σελίδα 22]...

...Έχεις τους χαιρετισμούς της γυναίκας μου και τη δικιά μου αγάπη.

Χρυσόστομος»

Αυτό το ηλεκτρονικό μήνυμα πήρα από το φίλο και συνεργάτη από τη Μυτιλήνη Χρυσόστομο Γελαγώτη, με το ποιηματάκι που έχουμε στο εξώφυλλο και μια φωτογραφία της ελιάς που είχε φωτοτυπήσει από τη «Δάφνη» (τεύχος 14, Ιούλιος 2005). Τα μάτια μου βούρκωσαν από συγκίνηση για την ευαισθησία του ποιητή, που είχε διαβάσει για την ελιά και την είχε δει μόνο σε φωτογραφία. Σκούπισα τα μάτια μου βιαστικά και η συγκίνηση έγινε αγανάκτηση.

Πόση αλήθεια αναισθησία πρέπει να διαθέτουν οι «υπεύθυνοι» του νησιού μας; Αυτοί που ψηφίζουμε και μας... γράφουν την επομένη των εκλογών και κάποιοι υπάλληλοι που τους πληρώνουμε αδρά (όλο το χρόνο) και νομίζουν πως είμαστε υποχρεωμένοι όχι μόνο να τους καταβάλλουμε το μισό και πλέον του κρατικού προϋπολογισμού, να είναι οι προνομιούχοι εργαζόμενοι αυτής της χώρας, μα να τους κάνουμε και... τεμενάδες για να πράξουν τα αυτονόητα (εξ ου και ο «σκοτωμός» για μια θέση στο δημόσιο).

Και για να καλύψουν την ανικανότητά, την ανεπάρκειά τους, φταίει τη μια το «Υπουργείο Μυτιλήνης», την άλλη η Περιφέρεια και όλοι οι άλλοι εκτός Χίου ενώ εκείνοι...

Κι εμείς τι κάνουμε; Άλλοι σκύβοντας το κεφάλι τους παρακαλούμε πιο πολύ κι απ' το θεό να μας... βοηθήσουν ή κάποιοι άλλοι γραφικοί παλεύουμε να φτιάξουμε μόνοι μας τον κόσμο.

Από το 2002 ο φίλος και συνεργάτης μας Δημήτρης Μελαχροινούδης, συνάντησε τον Ιταλό βοτανολόγο Paolo Liverani και επισκέφθηκαν μαζί την ελιά στην ευρύτερη περιοχή της Καλλιμασιάς. «Δεν πιστεύω να υπάρχει αλλού τόσο μεγάλο ελαιόδεντρο (13 μέτρα περίμετρος). Πρέπει να ανακηρυχθεί μνημείο της φύσης» είπε τότε ο Ιταλός βοτανολόγος.

Το 2005 στο διεθνές συνέδριο για τις αυτοφυείς ορχιδέες «Ophrys '05» ο Paolo Liverani δεν ήλθε αφού «απεδήμησεν εις Κύριον» λίγες εβδομάδες πριν. Με πρόταση που έγινε στο συνέδριο, η ελιά ονομάστηκε «Ελιά Liverani».

Επίσης στο συνέδριο διενεμήθησαν 300 περίπου ανάτυπα (από το Περιοδικό μας) στα ελληνικά ή στα ιταλικά και από τότε έχουν μοιραστεί πάνω από 1000 τα περισσότερα σε ξένους.

Αναδημοσιεύουμε επιστολή του Νομάρχη από το εν λόγω ανάτυπο:

«Μετά από την ενημέρωση που είχαμε κατά την ημερίδα που διεξήχθη στο τέλος Φεβρουαρίου στο Ο.Π.Κ. Δήμου Χίου για το περιβάλλον από τον Γραμματέα της Ομοσπονδίας Πολιτιστικών Σωματείων Ν. Χίου κ. Μελαχροινούδη για την ύπαρξη ενός αρχαίου δέντρου ελιάς στην περιοχή «Πέρα Μύλος» Καλλιμασιάς Δήμου Ιωνίας, προβήκαμε άμεσα στις παρακάτω ενέργειες:

1) Φωτογραφήθηκε το δέντρο από το φωτογράφο κ. Κ. Σταμούλη και βιντεοσκοπήθηκε από τον κ. Μπουλά. Η φωτογραφία μπήκε στο side της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης με σύντομο ιστορικό.

2) Συγχρόνως γίνονται ενέργειες ώστε με απόφαση του Νομ/κού Συμβουλίου και απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Β. Αιγαίου, να κηρυχθεί ως διατηρητέο μνημείο της φύσης. Ο χαρακτηρισμός αυτός προκύπτει από το ιδιαίτερο αισθητικό οικολογικό και ιστορικό ενδιαφέρον που παρουσιάζει το δέντρο.

3) Ανάλογες ενέργειες γίνονται για τα δέντρα α) δρυ στην περιοχή Σκλαβιών Θολοποταμίου, β) πεύκο στην περιοχή «Καραβού» Λιθίου και γ) πρίνος στην περιοχή «Φλώρι» Δήμου Ομηρούπολης.

Ο Νομάρχης Χίου

Πολύδωρος Λαμπρινούδης»

Λόγια, λόγια, λόγια. Έχουν περάσει τρία και πλέον χρόνια από τότε. Ο Δημήτρης Μελαχροινούδης «έσπασε τα πόδια του» στις σκάλες της Νομαρχίας, της Δασικής Υπηρεσίας, του Δήμου Ιωνίας και δεν ξέρω πόσων άλλων υπηρεσιών. Μέχρι σήμερα δεν έχει καταφέρει τίποτα. Μόνο η κα Αγγελική Συράκη έδωσε σημασία και με δική της πρωτοβουλία φωτογραφήθηκε η ελιά.

Μήπως το Νόμπελ ειρήνης (λόγω οικολογίας!!!), άδικα το πήρε ο Αλ Γκορ και «έριξαν» τους δικούς μας; Ή μήπως ένας νέος Καποδίστριας πρέπει το γρηγορότερο να μας στείλει στη Λέσβο, τη Σάμο ή και την Κρήτη ακόμα, για ν' αλλάξει κάτι;

Όπως λέει ο Δημήτρης Μελαχροινούδης, οι θησαυροί είναι μπρος τα μάτια μας κι εμείς ψάχνουμε να τους βρούμε στα άστρα...

Εσένα Χρυσόστομε σ' ευχαριστούμε και σε συγχαίρουμε για την ευαισθησία σου. Αισθάνομαι τυχερός που είμαστε φίλοι.

Βαγγέλης Ρουφάκης

Η Χίος με τα μάτια των άλλων...

Μύθος αλληγορικός μιας πραγματικότητας

Του Ιάσωνα Ευαγγέλου

Οφθαλμίατρου-Λογοτέχνη (πτυχ. Φιλοσοφίας)

Η Χίος είναι ένα νησί του Αιγαίου, γνωστό ως νησί της μαστίχας, του Κοραή, της Σφαγής, της Ναυτιλίας και του Εμπορίου. Γι' αυτό είναι ένα νησί του Εκπολιτισμού.

Το νησί αυτό είναι φορτωμένο με πολύ δόξα και δάφνινα στεφάνια, για τους επώνυμους μεγάλους και προκομμένους άντρες του που έφεραν και συνεχίζουν τον Νέο-Ελληνικό Διαφωτισμό. Μερικοί απ' αυτούς είναι μαρμαρωμένοι στην Πλατεία Βουνακιού.

Στο νησί αυτό κατοικεί κι ένας χαρισματικός άνθρωπος σήμερα (τον 20^ο και 21^ο αιώνα) που το σπίτι του είναι μια φωλιά πολιτισμού, ένα πνευματικό λαογραφικό και ιστορικό αρχείο της Χίου. Ο αξιόλογος αυτός άνθρωπος έχει μαζέψει απ' όλα τα τιμητικά στεφάνια, τα ξερά δαφνόφυλλα και στο εργαστήριό του τα έκανε παπύρους για γραφή. Τους σπόρους, τους φύτεψε στον κήπο του κι έχει σήμερα έναν περίφημο Δαφνώνα.

Την πνευματική του πορεία και περιπέτεια ξεκίνησε ο άνθρωπός μας, ύστερα από έναν ιδιαίτερο ενθουσιασμό για τη Χίο και τους Χιώτες, που πήγασε μετά την ανάγνωση ενός χρονικού του περιηγητή Olivier, που εκθειάζει τους Χιώτες ως «Έλληνες άνδρες ευγενείς, χρηστούς, τολμηρούς, πεπαιδευμένους, πλουσίους, απηλλαγμένους προκαταλήψεων, πλήρεις κοινού νοός και λογικής, πεπρωκισμένους δια καλύτερο οργανωμένου εγκεφάλου» (Εγκυκλοπ. «Πυρσός»: Χίος).

Με αυτό το κίνητρο άρχισε να ενδοσκοπεί προσεκτικότερα τους συμπατριώτες του και να διαπιστώνει του λόγου το αληθές. Τότε άρχισε να συλλέγει κάθε γραπτό και φωτογραφία, κάθε μύθο και ιστορία της Χίου και να εκδίδει ένα περιοδικό «ιδίους αναλώμασι», πολύτιμο για το νησί. Σ' αυτό το περιοδικό (που συγκεντρώνει το τερπνό μετά του ωφελίμου, τη ζωή και τη δραστηριότητα των κατοίκων), διαβλέπει κανείς την οξυδερκή παρατηρητικότητα του συγγραφέα-εκδότη, στην κάθε λεπτομέρεια (σε κάθε επίκαιρο και διαχρονικό θέμα), που την προβάλλει στα κείμενά του με μεθοδικότητα και ζήλο. Ο J. J. Roysseau έγραφε πως «ο ζήλος αναπληρώνει την μέθοδο, η μέθοδος ποτέ δεν αναπληρώνει τον ζήλο». Ο άνθρωπός μας διαθέτει και τα δύο χαρίσματα. Αυτό βέβαια στέκεται ένα προσόν επικίνδυνο για

ζηλοφθονία, από πολλούς άλλους πλουσιότερους σε χρήματα και παιδεία αλλά φτωχότερους σε γενναιοψυχία και δραστηριότητα, οι οποίοι μόνο κριτική αρνητική αφ' υψηλού ασκούν. Είναι αυτοί που ονομάζουν θράσος το θάρρος και την τόλμη του άλλου, που τους ενοχλεί και τους ταπεινώνει. Την τόλμη και τον ζήλο που είναι ένα σκίρτημα καρδιάς, μια φλόγα του συναισθήματος και όχι η αδρανής φιλοσοφία του νου, μιας ψυχρής ζωής. Ας βλέπανε τουλάχιστο το έργο αυτού του δημοσιογράφου ως λαοφιλή «μύθο», που υλοποιεί τις επιθυμίες ενός πλήθους ανθρώπων, ενός μύθου που έχει συμμάχους το συναίσθημα και τη φαντασία, την αγάπη και την ελπίδα για την άνοδο του πολιτισμού. Ο άνθρωπος αυτός λέγεται: Ευάγγελος «Χιωτάκης» και το περιοδικό του Δάφνη «Απολλωνία».

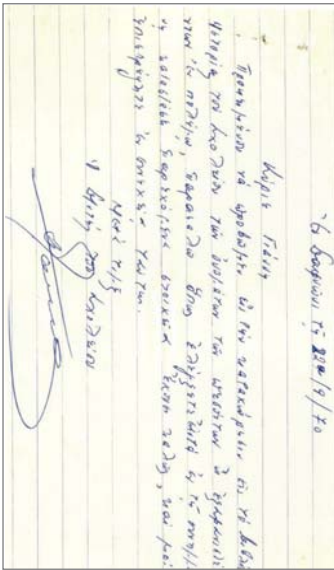
Ο γάμος και η απιστία

- Αν δεν κοπεί ο «ομφάλιος λώρος» του νεογέννητου από τη μητέρα, η ζωή χάνεται. Και αν δεν κοπεί ο «ομφάλιος λώρος» του νιόπαντρου από την οικογένειά του, ο γάμος ναυαγεί.
- Ο προγαμιαίος αρραβώνας θεσπίστηκε για να ελεγχθεί η μέλλουσα σύζυγος αν εγκυμονεί ξένο γόνο.
- Ανάμεσα σε δυο παιδιά που το πρώτο προέρχεται από «παράνομη» ερωτική συζυγία και το δεύτερο από «νόμιμη» συμφεροντολογική συζυγία, νόθο είναι το δεύτερο.
- Στις πολυγαμικές κοινωνίες δεν υπάρχει έμφυτη συζυγική πίστη, ώστε η απιστία να προκαλεί ενοχές. Ο Αβραάμ, ο Ιακώβ, ο Δαβίδ, ο Σολομών (700 γυναίκες) ήταν πολυγαμικοί χωρίς αυτό να ενοχλεί το θεό τους. Γι' αυτό και η αίρεση των Μορμόνων στην Αμερική (που στηρίζεται στην Παλαιά Διαθήκη), επιτρέπει την πολυγαμία όπως και το Ισλάμ.

Από το βιβλίο του Ιάσωνα Ευαγγέλου
«Ανατομία της Αγάπης και του Έρωτα»

ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΜΟΥ

Του Βαγγέλη Ρουφάκη

Τον Σεπτέμβριο του 1970 ο διευθυντής του σχολείου του Δαφνώνα, έστειλε στον «κύριο Γιάννη» το γράμμα που «ανορθόδοξα» τοποθετήσαμε παραπάνω σε σμίκρυνση και το κείμενό του ακολουθεί και δίπλα το χαρτί-ιστορικό ντοκουμέντο.

«Εν Δαφνώνι τη
22α/9/70

Κύριε Γιάννη
Προκειμένου να προβώ-
μεν εις την καταχώρη-
σιν εις το βιβλίον Ιστο-
ρίας του σχολείου των
ονομάτων των πεσό-
ντων ή εξαφανισθέντων
εν πολέμω, παρακαλώ
όπως ελέγξετε εάν τα εν
τη συνημμένη καταστά-
σει παρεχόμενα στοι-
χεία έχουν καλώς και
μοι επιστρέψητε εν συ-
νεχεία ταύτα.

Μετά τιμής
Ο Διευθυντής του Σχο-
λείου
(υπογραφή)»

Τερόντες 1912 Έδωξήμης Ξουδάνας Δημόσιος Σχολη-
γός Δαφνώνης

1917 Ανδραιοπολιτικός δ'χι της σχολής
Μωρεσσίνης παιδάσος τού πατέρα σου Δαφνώνης

1917 Χαθιδράς Πανταζ Κωνσταντίνου Δαφνώνης

1917 Χαωαστοχίης ~~Παπα~~ Δημόσιου τού πατέρα σου Δαφνώνης

1917 Φαρδς Στέφανος τού Δημητρίου Δαφνώνης.

1917 Καλοφάρω Παιταζής τού Μιχαήλ Δαφνώνης

1917 Χαθιδράς Παιδάσος τού Πατέρα Δαφνώνης

1917 Παιδάσος Γεώργιος τού Παπαφάνου Δαφνώνης

1917 Κοντοφάρω Γεώργιος τού Παι. Δαφνώνης

1922 Ξιδεράτος Νικόλαος τού Δημητρίου Έξαφανισθέντος

1922 Νταφοκτόνις Αντώνιος τού Βαβίλ. Έξαφανιστ. Μ. Αθίνα

1922 Ντιλίας Γεώργιος τού Νικολάου. Έσοσιώδη Μ. Αθίνα

1922 Μανωλιός Κωνσταντίνος τού Παι. Έσοσιώδη Μ. Αθίνα

1922 Μανωλιός Κωνσταντίνος τού Παι. Έξαφανιστ. Μ. Αθίνα

1922 Ξαρατινοφάρω Ντ'Ξαφάρω τού Θεόδωρου Έξαφανιστ.

~~1940~~
1940 Γομαρως Βαβίλεις τού Γεωργ. Δαφνώνης.

1940 Φαρδς Γεώργιος τού Νικολάου Δαφνώνης εις Αθίνα

1940 Μωρεσσίνης Αντώνιος τού Ντ'Ξαφάρω Δαφνώνης εις Αθίνα

1940 Χαωαστοχίης Ιωάννης τού Νεωκίδα Δαφνώνης εις Αθίνα

1940 Χαωαστοχίης Μιχαήλ τού Νεωκίδα Έσοσιώδη εις
Αθίνα

1940 Χαωαστοχίης Πανταζ τού Γεωργ. Έσοσιώδη εις
Αθίνα

1940 Χαωαστοχίης Πανταζ τού Γεωργ. Έσοσιώδη εις
Αθίνα

Γράμματα από τους αναγνώστες μας

(Η δημοσίευση επιστολών γίνεται με επιλογή. Γράμματα που δεν δημοσιεύονται δεν επιστρέφονται.)

Αγαπητέ κύριε Ρουφάκη

Πριν από αρκετό καιρό μου δώσατε την άδεια που σας ζήτησα, τηλεφωνικά, να αναδημοσιεύσω στο υπό έκδοση τότε βιβλίο μου «ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΓΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ», ένα απόσπασμα από το κείμενο του αείμνηστου Πέτρου Μαρτάκη, που συμπτωματικά διάβασα στο περιοδικό «Δάφνη» στο διαδίκτυο.

Δεν φανταζόμουν ποτέ ότι αργότερα θα γνώριζα τη ψυχή του περιοδικού, έναν άνθρωπο ευαίσθητο, δραστήριο, που με προσωπικές θυσίες προβάλλει τον τόπο του και ανιδιοτελώς φιλοξενεί όποιον ξένο δείχνει την αγάπη του για τη πανέμορφη Χίο.

Σας ευχαριστώ για τη τιμή που μου κάνατε να γράψετε τόσα κολακευτικά σχόλια για μένα και το βιβλίο μου στο περιοδικό σας του Ιουλίου τρέχοντος έτους (2007), καθώς και για τη φιλοξενία σας στη πρόσφατη επίσκεψή μου στη Χίο.

Σας ευχαριστώ για τα παλαιότερα τεύχη του περιοδικού ΔΑΦΝΗ που μου στείλατε μαζί με το υπέροχο βιβλίο «ΧΙΩΤΙΚΑ ΑΦΗΓΗΜΑΤΑ» του Πέτρου Μαρτάκη.

Ευτυχώς που το εκδώσατε, σύμφωνα με την υποσχέσή σας στον φίλο σας, γιατί όπως λέτε στο τεύχος του περιοδικού σας «Δάφνη» Ιούλιος 2004: «...κι εγώ που δεν είμαι πολιτικός, τις υποσχέσεις μου τις τηρώ πάντοτε...».

Ελπίζω οι κύριοι ΘΑ., να ανταποκρίθηκαν στις υποσχέσεις τους απέναντί σας, πράγμα σπάνιο για αυτόν τον τόπο, όσο και αν το αξίζετε...

...Η συνέντευξη με την κυρία Δαφιώτη (ΕΡΑ Β. Αιγαίου) πραγματοποιήθηκε με επιτυχία και μου έστειλε το μαγνητοφωνημένο CD. Της έστειλα κι άλλα βιβλία, γιατί το δεύτερο της πρώτης αποστολής το προόριζε για την Κύπρο.

Με τις θερμότερες ευχές μου για ευόδωση των προσπαθειών σας και άπειρες ευχαριστίες.

Με εκτίμηση

Βάσω Λούβαρη-Γιαννέτσου

*

Θεωρώ επιβεβλημένο καθήκον όπως εκφράσω και δημοσίως τις ευχαριστίες μου στον εκδότη του Περιοδικού «Δάφνη» για την τιμή που μου κάνει να μου στέλλει το Περιοδικό. Δε βρίσκω λόγια να τον ευχαριστήσω. Είναι ένα αξιόλογο

έντυπο, διότι ασχολείται με θέματα της καθημερινότητας και της ζωής.

Γι' αυτό αξίζει άπειρα συγχαρητήρια στο πρόσωπό του, διότι είναι ένας ενεργός πολίτης, ηθικός που αγαπά την ειλικρίνεια και τα γραφόμενά του είναι όλα τεκμηριωμένα και με ουσία. Και πάλι λέγω ότι του αξίζουν πολλά συγχαρητήρια.

Αθανάσιος Κ. Στάμπουλος

Λαϊκός ποιητής

*

Αγαπητέ μου Βαγγέλη καλημέρα.

...Χάρηκα όταν είδα στο Χίος Νιούς τις δραστηριότητές σου και το περιοδικό σου για το οποίο και εδώ είχα ακούσει αρκετά καλά λόγια από τους Χιώτες...

...Τα τελευταία 14 χρόνια εργάστηκα σαν αρχισυντάκτης στα περιοδικά ESTIATOR και GREEK AMERICAN REVIEW του Παν. Μακριά ο οποίος είναι Χιώτης. Στη συνέχεια το 2003 βγήκα σε σύνταξη αλλά πριν καλά-καλά καθίσω η οργάνωση PAN-GREGORIAN, οι οργανωμένοι Ελληνοαμερικανοί εστιάτορες, μου ανέθεσαν την έκδοση του ομώνυμου περιοδικού και εργάστηκα σ' αυτό μέχρι πέρυσι... Τον Απρίλιο μετακομίσαμε στο Bayside κοντά στις κόρες μας και πλέον ασχολούμεθα με τις δυο εγγονούλες μας. Παράλληλα συνεργάζομαι με την μηνιαία εφημερίδα ΠΑΤΡΙΔΕΣ του Τορόντο. Επίσης στέλνω άρθρα μου σε πολλές ιστοσελίδες σε Ελλάδα, Ευρώπη και αλλού...

...Σύμφωνα με τις οδηγίες σου τα κατάφερα να δω με λεπτομέρειες το περιοδικό σου. Μπράβο. Πρόκειται για μια αξιόπαινη δουλειά. Πολύ ωραίο, που σε τιμά για την αγάπη σου για το νησί σου, τους ανθρώπους του και τα ελληνικά γράμματα, που γνωρίζω πόσο αγαπάς από τότε που τα λέγαμε στους δρόμους του Μπρούκλιν...

...Έχω αρχίσει από το τελευταίο τεύχος (Ιούλιος 2007). Είδα την επίσκεψή σου και τις δραστηριότητές σου στην Ξάνθη (Δαφνώνα, Σταυρούπολη κ.α.). Πολύ καλά όλα. Θα συνεχίσω το διάβασμα και θα τα λέμε.

Έχω εκδώσει δύο βιβλία που θα σου στείλω.

Να `σαι πάντα καλά και περιμένω νέα σου

Ντένης Κονταρίνης

Bayside N. Y.

Πετροπόλεμος

Η πόλη ψαράδικη, απλοϊκή, ζούσε τη ζωή της. Το ψωμί της το ζύμωνε με θαλασσόνερο και το ἔτρωγε στις κουπαστές και τους ψαροκαφενέδες, ενώ απάνω της, έπεφτε βαρύς ο ίσκιος του κάστρου, ο ίσκιος αλλοτινών πόλεμων...

Από μακριά φάνταζε το κάστρο κι όσο πλησίαζε το λεωφορείο της γραμμής, όλο και θέριευε η επικυριαρχία του πάνω απ' τα καμπαναριά, τα γιαπιά και τα φουγάρα των λιοτριβιών, πάνω απ' την πόλη ολόκληρη. Η πόλη ψαράδικη, απλοϊκή, ζούσε τη ζωή της. Το ψωμί της το ζύμωνε με θαλασσόνερο και το ἔτρωγε στις κουπαστές και τους ψαροκαφενέδες, ενώ απάνω της, έπεφτε βαρύς ο ίσκιος του κάστρου, ο ίσκιος αλλοτινών πόλεμων.

Όντας ο μοναδικός «ξένος» ανάμεσα στους δεκαεφτά επιβάτες του απογευματινού δρομολογίου, ήμουν κι ο μόνος, που αργά, νωχελικά, ανηφόρισα τα σκαλοπατένια στενοσόκακα, που μοσχοβολούσαν ασβέστη και νιοφερμένη άνοιξη και να ἔμαι. στη κορφή του

www.e-lesvos.com/molivos-kastro2.jpg

χωριού, στη ρίζα του κάστρου. Ένα κάστρο γκριζόχρωμα θεόρατο, Γατελούζικο λένε.

Πέρασα τη μεγάλη σιδερένια καστρόπορτα και προχώρησα στο στενό πλακόστρωτο διάδρομο με τα μικρά θεοσκοτεινά κελιά αριστερά και δεξιά του, κελιά που ανάλογα με την περίπτωση, προστάτευαν τους άμαχους ή παίζανε το ρόλο φυλακής για τους αιχμάλωτους κι έφτασα μέσα στο ξέφωτο, μέσα στο κάστρο.

Ένα τσούρμιο σκολιόπαιδα που τέλειωσαν φαίνεται το διάβασμα, το είχαν κυριέψει. Ταμπουρωμένα στις πολεμίστρες, με ξύλινα τουφέκια και σπαθιά παίζανε πόλεμο. Κατακαημένη ανθρωπότητα, αναλογίστηκα, πώς να σταματήσουν οι μεγαλύτεροι πόλεμοι, όταν απ' αξεμπουμπούκια στα βλαστάρια οι άνθρωποι, παίρνουν, με τον πετροπόλεμο, το βάφτισμα της φωτιάς.

-Αλτ και πυροβολώ, ακούστηκε η παιδιάστικη φωνή του φρουρού. Βροχή από πέτρες, και ξύλινα ακόντια στα πόδια μου. Τότε το συνειδητοποίησα, το αλτ ήταν για μένα. Κοντοστάθηκα.

-Εγώ λέω να τον σουβλίσουμε, βροντοφώναξε ο αρχηγός. Τα χρειάστηκα κι επιστράτευσα το πο

«Δάφνη» Ιανουάριος 2008

γλυκό μου χαμόγελο. Σαν από μηχανής θεός, ο πολύξερος της παρέας:

-Είναι ο καινούργιος τελώνης.

Ο πόλεμος για λίγο σταμάτησε κι άρχισα να λύνω παιδικές απορίες για τελωνεία και τελώνια, ώσπου βαρέθηκα να ρωτούν και ξανάρχισαν τον πόλεμο.

Σε λίγο ξεχάστηκα απ' τα σκολιόπαιδα και συνέχισα την ξενάγηση μου στους πύργους, στις πολεμίστρες, στις κρυψώνες. Οι τοίχοι του κάστρου, δέκα μέτρα πάχος! Άτρωτοι απ' όλα τα κανόνια της γης. Τι κι αν μαθαίνουν από μικροί οι άνθρωποι να σκοτώνονται, τι κι αν γίνονται χιλιάδες πόλεμοι κάθε μέρα, να γιατί τ' ανθρώπινο

γένος δεν χάνεται. Σε κάθε πόλεμο την κοσμοχαλασιά, υπάρχουν κάστρα που γίνονται κιβωτοί της διάσωσης του ανθρώπινου γένους, σκέφτηκα.

«Σήμερα το βράδυ, στις οκτώ, ο κινηματογράφος της πόλης μας, θα παρουσιάσει τη μεγαλειώδη πολεμική ταινία, η καταστροφή της Χιροσίμα», διαλαλούσε το megάφωνο του κινηματογράφου της πόλης.

Καταστροφή της Χιροσίμα! Χιροσίμα... Το κάστρο ξόφλησε, αναλογίστηκα, καθώς κατευθυνόμουν προς την έξοδο. Με πολέμους κι όπλα σαν αυτά της Χιροσίμα, τίποτα πια δεν μπορεί να σε σώσει ανθρώπινο γένος. Τίποτα!

Κι όμως! Καθώς βρισκόμουν στο στενό διάδρομο που οδηγεί πια στην έξοδο, μέσα απ' τα σκοτεινά του κελιά, με σταμάτησαν παιδιάτικα γέλια κι ένοχες φωνούλες, μπερδεμένες με τα ερωτοτιβίσματα των πουλιών. Δυο δωδεκάχρονα αγγελούδια, ένα αγοράκι κι ένα κοριτσάκι, ξεκομμένα απ' το πάλεμα της φωτιάς και του θάνατου, μάθαιναν, μαζί με τα πρώιμα χελιδόνια, το πανανθρώπινο παιχνίδι της Ζωής και του Έρωτα. Ας είναι βλογημένα...

Ο ήλιος έγερνε να λουστεί στο καταγάλανο αιολικό Αιγαίο την ώρα που κατηφόριζα το πλακόστρωτο προς το ψαροκαφενέ του λιμανιού, με το μυαλό μου ακόμα εκεί, στο παιχνιδιοτιβίσμα των ξεκομμένων απ' τον πετροπόλεμο, δωδεκάχρονων χελιδονιών.

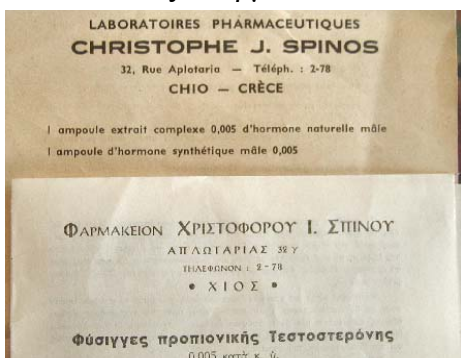
Να ἔσαι βλογημένο κάστρο που τα μάζεψες.

Χρυσόστομος Γελαγώτης

Δυο Νέα Μουσεία

Στην Καλλιμασιά ιδρύθηκαν πρόσφατα δυο νέα μουσεία. Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας και το Πανελλήνιο και Διεθνές Φαρμακευτικό Μουσείο.

Το τελευταίο έχει ως σκοπό να συλλέξει αντικείμενα τα οποία έχουν σχέση με το φαρμα-

κευτικό επάγγελμα. Παλιά μπουκάλια φαρμάκων και αρωμάτων, φαρμακευτικά βάζα, μεταλλικά κουτιά φαρμάκων κ.α. Επίσης εργαλεία εργαστηρίου όπως ζυγαριές, καταποτισκόφτες, γουδιά, αντικείμενα απαραίτητα για την παρασκευή φαρμάκων. Συλλέγονται ακόμη παλιές διαφημίσεις φαρμάκων και στιδήποτε έχει σχέση με το θέμα αυτό.

Στο μουσείο θα φιλοξενηθούν φωτογραφίες από τους Χιώτες φαρμακοποιούς αλλά και αυτούς που κατάγονται από τη Χίο. Η κ. Βάσω Σπίνου και οι Αδελφές Τζηρά, είναι από τους πρώτους που στήριξαν αυτή την προσπάθεια. Θυμούνται οι παλαιότεροι ότι διατηρούσαν φαρμακεία στην Απλωταριά.

Επίσης δημιουργούνται σταδιακά ένα κομμάτι από το υλικό που προέρχεται από την υπόλοιπη Ελλάδα και επιπλέον, από το εξωτερικό. Παράλληλα ένα από τα πρώτα βιβλία που δόθηκαν στη βιβλιοθήκη, προέρχεται από τον Αθηναίο φαρμακοποιό Αναστάσιο Δαμβέργη. Είναι του παππού του ο οποίος ήταν καθηγητής Φαρμακευτικής στην Αθήνα.

Για όποιον θέλει και μπορεί να βοηθήσει ενισχύοντας αυτή την προσπάθεια μπορεί να απευθυνθεί στο 22710-52250.

Κοκκινάκης Δημήτρης

Μαθουσάλες...

(Έρευνα Δημ. Μελαχροινούδη)

«Απεβίωσεν εν Χίω πρό τινος γραιία τις ονομαζομένη Μαρία Δάλα αριθμούσα 115 έτη η μακαρίτις απήλαυεν άκρας υγείας μέχρι των τελευταίων της ημερών και διεκρίνετο μέχρι της ώρας του θανάτου της επί συνέσει και ευθύτητι φρονημάτων.

Εκτός της αποθανούσης τούτης υπερεκατονταέτιδος ζει εν τη αυτή νήσω και έτερος Μαθουσάλας ιερεύς ονόματι Ιωάν. Μακρής, άγων το 123 έτος, έχων σώας τας φρένας, απολαύων εντελούς υγείας και εφημερεύων από πέντε σχεδόν ετών εν τη εκκλησία του χωρίου Χαλκειός, όπου και εγεννήθη».

Εφημερίδα «ΝΕΟΛΟΓΟΣ» Κων/λεως
18/2 Μαρτίου 1885 Αριθ. 4735

Χαλκειός (<http://www.chioskabohora.org>)

«Προχθές είχομεν αναγγείλει τον θάνατον γραιίας τινός εν Χιω αριθμούσης 115 ετών ύπαρξιν και ονομαζομένης Μαρίας Δάλα καθ' ά δε γράφουσιν εκ Χίου τη Ιμπαρτία, η γραιία αύτη είχε νυμφευθεί δις και εκ των δύο τούτων γάμων της είχεν αποκτήσει 17 τέκνα, 9 υιούς και 8 θυγατέρας.

Κατά την καταστροφήν του 1881, ότε οι σεισμοί κατέστρεψαν το πλείστον της νήσου η οικία εν ή κατώκει η υπερεκατονταετής γραιία κατέρρευσε και υπό τα ερείπια αυτής ετάφησαν 4 εγγοναί της, η εκ τούτου δε προξενηθείσα αυτή λύπη προσέβαλε κυρίως την υγείαν της, αλλ' όμως δεν έβλαψε τας αισθήσεις της, άς διετήρησε μέχρι της τελευταίας στιγμής αυτής.

Την κηδείαν της Μαρίας Δάλλα συνόδευσαν 56 απόγονοί της, δηλαδή εγγονοί της και δισέγγονοι».

Εφημερίδα «ΝΕΟΛΟΓΟΣ» Κων/λεως
20/4 Μαρτίου 1885 Αριθ. 4737

Η ιστορία γύρω από μια ελιά

Του Δημήτρη Μελαχροινούδη

Η πρόσκληση του Δήμου Χίου να ξεναγήσω τον συγγραφέα David Kröning, στη μαστιχοφόρο περιοχή του νησιού μας, αποτέλεσε μια απρόσμενη, αλλά και ευχάριστη έκπληξη. Μου δινόταν έτσι η ευκαιρία να προσεγγίσει ο επισκέπτης μας την ιστορία του τόπου, απαλλαγμένη από το περικάλυμμα της ξενάγησης τύπου κονσέρβας. Παρά το γεγονός επίσης ότι ο ερχομός του στη Χίο αποσκοπούσε στη συλλογή πληροφοριών σχετικών με τη σφαγή του 1822, θέμα του βιβλίου του, θέ-

λησε να τον οδηγήσω σε μια υπεραιώνόβια ελιά. Το δέντρο που βρίσκεται στον Πέρα Μύλο της Καλλιμασιάς, δίπλα στο δρόμο που την ενώνει με τη Διδύμα. Είναι δε τόσο πελώριος ο κορμός που νομίζει κανείς ότι θρέφεται από την ίδια την ιστορία της περιοχής του. Βασιλικές ονομάζεται η τοποθεσία ανατολικά, με δομικό υλικό

άγνωστου κτίσματος, γύρω από το οποίο βρέθηκαν νομίσματα και ψηφίδες από μωσαϊκά που αναζητούσε Γερμανός επισκέπτης. Μια επιγραφή, χαραγμένη σε μεγάλη πέτρα που βρισκόταν εκεί, πρέπει να την κομμάτιασαν για να τη φυγαδέψουν.

Αλεξάντρι η διπλανή περιοχή, ίσως από ιερό αφιερωμένο στον Αλέξανδρο. Λίγες εκατοντάδες μέτρα νοτινά, το μοναστήρι Αγία Ματρώνας ή Χαλάντρων, κτισμένο γύρω από τον πύργο, όπως λένε, του Ροΐδη.

Ο άγνωστος Διδυμούσης ποιητής Γιάννης Αβδελιώδης (+1924), ο Ομηρίδης όπως τον χαρακτήρισε η Ουράνα Διοματάρη, αποκαλύπτει τη διαδρομή αυτού του πύργου (που φθάνει μέχρι το 1420) και του μοναστηριού, όσο και της κοντινής Παναγιάς της Μεντονιάς. Της Μεντονιάς που αναγκάζει τον αθόρυβο ερευνητή Γιώργη Ζερβούδη να αφιερώνει το χρόνο του.

Βορινά, τα Πανιά -από πού άραγε η ονομασία; Προσοχή, γιατί αν υποστηριχτεί ότι προέρχεται από τον τραγοπόδαρο θεό, τότε σε συσχετισμό με την περιοχή της Καλλιμασιάς Μελάμποδα, αφηνιασμένη η φαντασία θα αναζητήσει τις Μαινάδες που μπορεί ακόμη να βρίσκονται ναρκωμένες στην περιοχή.

Όπως και να έχει το πράγμα, είναι σίγουρο ότι το μέρος τούτο, δίπλα στην πηγή που φρόντισαν οι Γενοβέζοι (ή παλαιότερα αφεντικά που μετέ-

φεραν τα νερά της μέχρι τις Βασιλικές), φιλοξενούσε από το 1818 πάνω-κάτω το «καλόν χωρίον των εικοσιενός μαστιχοχωρίων ή Λοβοχώρι». Στο μεγάλο πύργο μέναν οι λεπροί. Ο διπλανός Άγιος Παντελεήμονας καταφυγή για την απέλπιδα ελπίδα. Εκκλησιά που ανήκε μαζί με 60 οργιές περιοχή στον τότε, ανεξάρτητο από τη Δημογεροντία Χίου, Δήμο.

Αν η ξενάγησή μου σας μπερδεύει, θυμηθείτε την «Εαρινή Σύναξη των Αγροφυλάκων» του Δήμου Αβδελιώδη. Προτίμησε αυτό το μέρος για τις λαλάδες του, που οργιάζοντας στο τέλος του Μάρτη βάφουν τα Πανιά κατακόκκινα και αναγκάζουν το νου του επισκέπτη να αναζητήσει διονυσιακά δρώμενα με Καβείρους και Σειληνούς.

Ο χωματόδρομος (μονοπάτι το 'θελε ο Γιάννης Μισετζής της ΝΑΧ) κατά τραμουντάνα μεριά βγάζει στο δρόμο κάτω από το Θολοποτάμι. Εκεί που βρέθηκε εκείνη η επιγραφή, σμιλεμένη 5-6 αιώνες πριν μας έρθει ο Χριστός. «Περί Δημοκρατίας η αναφορά» μας λένε οι αρχαιολόγοι. Πριν εκατό τόσα χρόνια βρέθηκε ευτυχώς ο γιος του αρνησίθρησκου Ετέμ Πασά, ένας ξάδελφος του Πατριάρχη Κωνσταντίνου Ε' (Βαλλιιάδη) από το σόι της Πυρικήκαινας της μάνας του.

Τα ξαδέλφια παίζανε μικρά μαζί στη Βέσσα μέχρι που οι δρόμοι τους χωρίσανε, φτάνοντας ο

Το Μοναστήρι Αγίας Ματρώνας (Χάλανδρα) και ο πύργος του Ροΐδη κοντά στη Μέσα Διδύμα

ένας να νικά την Ελλάδα στον πόλεμο του Απριλίου του 1897 και ο άλλος, την ίδια ακριβώς χρονολογία να την ανεβάζει στο θρόνο της Κωνσταντινούπολης.

Ξεστρατήσαμε! Ο γιος λοιπόν του Ετέμ έφτιαξε το αρχαιολογικό μουσείο της Κωνσταντινούπολης για να φυλάξει την επιγραφή, να την νοιώθουμε κοντά μας μαζί και τη δημοκρατία, ευτυχώς ξαναγράφω, για να μην την κλέψουν οι Ευρωπαίοι και της αλλάξουνε τα φώτα, όπως και της δημοκρατίας.

Θα συνέχιζα την περιπλάνησή μου γύρω από τη φορτωμένη με ιστορικές μνήμες περιοχή της ελιάς, όμως άλλος πληρώνει για το χώρο της «Δάφνης», που τυγχάνει και... γκρινιάρης. Πίσω λοιπόν στην ελιά μας με τον David. Η περίμετρος της μισό μέτρο πάνω από το χώμα με τα 13,5 μέτρα, ξεπερνά το δέντρο που βρίσκεται στο Κολυμπάρι Χανίων (Ανω Βρούβες) από το οποίο στεφανώθηκαν οι ολυμπιονίκες του 2004. Λίγο νωρίτερα ο Ιταλός φίλος του Παντελή Σαλιάρη, ο βοτανολόγος Liverani, μας πρότεινε να προστατέψουμε την ελιά, κηρύσσοντάς την «μνημείο της φύσης». Από τότε αρχίζει το τρεχαλητό, με τη συμπαράσταση της καλής Αγγελικής Συράκη: Φωτογραφίες, βίντεο, χώρος σε ιστοσελίδα, αλλά τίποτα περισσότερο, με τον Kröning να απορεί γιατί μια τέτοια σπάνια ευκαιρία μένει ανεκμετάλλευτη. Ακόμη μου εμπιστεύτηκε, αν κάποτε η πολλών αιώνων τύχη του δέντρου σταματήσει να την προστατεύει από τη φωτιά, δε θα δυσκολευτεί να κατηγορήσει από το Παρίσι του, όσους εγκληματικά παραμελούνε τις υπονοηώσεις τους.

Η γενοβέζικη πηγή στο Λωβοχώρι

Όποιος νομίζει ότι ο γράφων υπερβάλλει, ας διαβάσει τις παρακάτω αναφορές για ιστορικά δέντρα σε εφημερίδες του 19^{ου} αιώνα.

Γράφει η «Εφημερίς» των Αθηνών στις 25 Οκτωβρίου 1895, Αρ. φύλ. 298, σελ. 3:

«Αρχαία ιστορικά δέντρα ών τα περιφημότερα ευρίσκονται εν τω δάσει του Σερβούδ και τας πέριξ ιδιοκτησίας του Δουκός Πόρτλανδ. Έν μεταξύ αυτών είναι η μείζων δρυς του δάσους Σερβούδ ήτις είναι κοίλη [...]. Το εσωτερικόν κοίλωμα δύναται να περιλάβει 20 ανθρώπους. Είναι περιφερείας 55 ποδών κατά τας ρίζας, 35 αμέσως ανωτέρω αυτών και 25 ποδών εις ύψος πέντε ποδών υπέρ το έδαφος».

Απομεινάρι βοτσαλωτού (αυλή Αγίου Παντελεήμονα)

Η δρυς η δικιά μας στα Σκλαβιά (του Ορφανίδη) για την οποία γίνονται ίδιες προσπάθειες με την ελιά, δε μετρήθηκε στις ρίζες της, αλλά έχει την ίδια περίμετρο (8,20μ) στο στενότερο σημείο της στο ίδιο ύψος. Και συνεχίζει:

«Ο Σερ Σαμουήλ Βάκερ ομιλεί περί τινων ελαιών εν Κύπρω, αίτινες λαμβανομένης υπ' όψιν της βραδείας αναπτύξεώς των είναι αρχαιόταται. Υπάρχουν τοιάυται φυτευθείσαι προ 200 ετών και οίτινες δεν είναι πάχους μεγαλυτέρου των 15 δακτύλων. Δεικνύουσιν όμως μίαν ής η περιφέρεια είναι μεγαλυτέρα των 29 ποδών».

Αν η ελιά μας, που αναπτύσσεται στις ίδιες περίπου με το κυπριακό περιβάλλον έχει περιφέρεια 3,5 μέτρα μεγαλυτέρα, ποια μπορεί να είναι η ηλικία της;

Σε μια μικρότερης περιμέτρου ελιά αναφέρεται η εφημερίδα ΕΣΠΕΡΟΣ της Λειψίας στις 15/27 Απρ. 1884, Αριθ. 72, Τόμ. Γ', σελ.370:

«Η πελώριος ελαία εν Beaulieu παρά την νίκαιαν υπολογίζεται ηλικίας χιλίων ετών. Ο κορμός αυτής 4 πόδας από της επιφανείας της γης έχει περιφέρειαν 23 ποδών [...]».

Τελειώνοντας θα 'θελα κάποιος να απαντήσει στα αμείλικτα ερωτήματα που ζητούν τον αποδέκτη τους:

Αν αυτά τα μνημεία, ούτως ή άλλως της φύσης γίνουν παρανάλωμα του πυρός, πόσο θα αποτιμηθεί η απώλειά τους; Ποιος στη συνέχεια θα πρέπει να καθίσει στο εδώλιο;

Το τελευταίο γεφυράκι του Ποταμού στο Δαφνώνα πριν το καταπιεί το τσιμέντο (1969)

Κολοσσαίο 12-8-75

Κύριε κι αν σε κρεβάτι ή στο Κολοσσαίο λιώσω,
γύρω στο κρίνο η μέλισσα θα πλέει μαγεμένη.
Αμπόδιστο στην αμμουδιά θα σέρνεται το κύμα.
Κάπου σε χώρα ολόγλυκα ματάκια θα γεννιούνται
κι ένας σπόρος το χώμα του σαν πλάκα θα σηκώσει.
Κάποιος θα λέει πώς τρέφεται το αληθινό με πάθος,
πως τ' άγιο σπέρμα ρίχνεται κι ως να καρπίσει χρόνια
περνούν, μα στα γυρίσματα φαντάσματα κουρνιάζουν.

Ω Κύριε, το πνεύμα μας κάνε δική σου ανάγκη.
Ω Κύριε, το πνεύμα σου κάνε δική μας πράξη.

«Εν Πνεύματι και Αληθεία»

Γεώργη Διλμπόη

Περιεχόμενα

Του κόσμου οι τρανοί λαοί-Τώρα που άλλαξε ο καιρός	Ειρήνη Νικολάκη-Καλαμάρη	2
Ας έρθει μπόρα	Ειρήνη Νικολάκη-Καλαμάρη	2
Κάτι ... σα διακήρυξη	Χρυσοστόμου Γελαγώτη	2
Κάλαντα, παινίματα κι ευχές...	Βαγγέλη Ρουφάκη	3
Σαν παραμύθι Χριστουγεννιάτικο...	Μάρω Ματθαίου	4
Στρατηγική de facto: «Μαθήματα Ελευθερίας»	www.lygeros.org/Prosfyges/contentb3a3.html?id=110	5
Ο θάνατος του Παλαιολόγου (απόσπασμα από βιβλίο)	Α. Βαφειάδου	6
Ταξίδι στο χρόνο	Ευαγγελίας Παπαζή	
Ανταπόδοση αγάπης η ανταπόδοση επίσκεψης	Βαγγέλη Ρουφάκη	8
Νέστος-Περιβάλλον	Δημοτική Επιχείρηση Νέστος-Ροδόπη	10
Μαγδαληνή-Η χήρα	Δημήτρη Κόκκου	11
Στη «Δάφνη»	Αθανασίου Σταμπούλου Λαϊκού Ποιητή	12
Εικόνες Ντροπής	Αρχείο Βαγγέλη Ρουφάκη	14
Οι Κατσικάνταροι	Γ. Μ. Φράγκου	16
Ο ποιητής από τη Μυτιλήνη και η ελιά Liverani!	Βαγγέλη Ρουφάκη	18
Μύθος αλληγορικός μιας πραγματικότητας	Ιάσωνα Ευαγγέλου	19
Ο γάμος και η απιστία	Ιάσωνα Ευαγγέλου	19
Το Αρχείο μου	Βαγγέλη Ρουφάκη	20
Γράμματα από τους αναγνώστες μας		21
Πετροπόλεμος	Χρυσοστόμου Γελαγώτη	22
Δυο Νέα Μουσεία	Κοκκινάκη Δημήτρη	23
Μαθουσάλες... Από την Εφημερίδα «ΝΕΟΛΟΓΟΣ»	Δημήτρη Μελαχροινούδη	23
Η ιστορία γύρω από μια ελιά	Δημήτρη Μελαχροινούδη	24
Το τελευταίο γεφυράκι	Αρχείο Βαγγέλη Ρουφάκη	26
Κολοσσαίο 12-8-75	Γεώργη Διλμπόη	26
Περιεχόμενα		26
Το ιερό σόφισμα της αθανασίας	Ιάσωνα Ευαγγέλου	27

Το ιερό σόφισμα της αθανασίας Ιάσων Ευαγγέλου

Είναι να απορεί κανείς για τη δύναμη που έχουν
τα αόρατα σε σχέση με τα ορατά.
Τα φανταστικά σε σχέση με τα υπαρκτά.
Τα επιθυμητά σε σχέση με τα εφικτά.

Τον θάνατο τον βλέπουμε, αλλά τον ονομάζουμε ύπνο
(και το νεκροταφείο κοιμητήριο).
Την αθανασία δεν την βλέπουμε
αλλά την ονομάζουμε αληθινή αιώνια ζωή!
Κι ακόμα, δεν είναι μόνο ότι θέλουμε
να υπάρχει μετά τον θάνατο,
αλλά και ότι θέλουμε να υπήρχαμε
και πριν γεννηθούμε! (Τι εγωισμός!)
Όμως προς τι αυτός ο μέγας πόθος αθανασίας των θνητών
-ετούτο το προνόμιο των θεών-
αφού κι οι θεοί ζηλέψανε -και δοκίμασαν- τη θνητότητά μας;

Η ζωή μας είναι ένα φρεσκοτυπωμένο βιβλίο
με πολλά λάθη.
Κι εμείς διορθώνουμε συνεχώς τις σελίδες του
ελπίζοντας πως θα ξανατυπωθεί.
Ο σωματικός άνθρωπος διαιώνίζει το σώμα του
(με τα παιδιά).
Μα ο πνευματικός άνθρωπος αθανάζει το πνεύμα του
(με τα έργα).
Δεν ποθεί την αθανασία ιδιαίτερα ο αληθινά μεγάλος.
Η αθανασία τον ποθεί - για να δικαιώσει τη φήμη της.

Μονομαχούμε με το θάνατο με δυο σπαθιά:
τη φιλοδοξία και τη δημιουργία.
Θέλεις να μην πεθάνεις;
Φρόντισε όσο ζεις να κριθείς -απ' τους μεταγενέστερους-
ως «διατηρητέος».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΡΙΟΣ ΒΕΡΕΤΤΑΣ

Αθανασία. Αθανασία, σερήνας νεύμα.
Αθανασία. Αθανασία, ουράνιο νεύμα.

Ζαφνιώτες και Ζαφνοπόοι στον Ι. Ναό Αγίου Πλατωναίου Ζαφνίωνα Χίου (30-8-2007)